

PORTFÓLIÓ

Szabóné Maretics Veronika

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szak

Mentori feladatokra és szakvizsgára felkészítő képzés

GYAKORNOKOK MENTORÁLÁSA

Belső konzulens: Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea

egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke: Neveléstudományi Intézet,
Gyermeknevelési Tanszék**

Készítette: Szabóné Maretics Veronika

EHZ2KX

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

1. A portfólió összeállításának szakmai háttere	2
1.1 A szakmai életút rövid bemutatása	2
1.2 A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban	4
1.3 Önértékelés: erősségek, fejlesztendő területek	5
1.4 Személyes célok, feladatok a képzés során	9
2. A szakmai fejlődést elősegítő tanulási eredmények	10
2.1 A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása	10
2.1.2 Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók	12
2.1.3 A tanulás támogatása	14
2.1.4 A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése	18
2.1.5 A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre	19
2.1.6 Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése	21
2.1.7 Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás	23
2.1.8 Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért	25
2.2 Szakmai fejlődés tényeinek összegzése	26
2.3 Összegző reflexió a szakmai fejlődésről	27
3. További tanulási célok és fejlődési célok megfogalmazása	27
3.1 A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába	28
3.2 Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálása	29
3.3 További szakmai tervek	30
4. Összegzés	31
5. Irodalomjegyzék	33
6. Ábrajegyzék	35
7. Mellékletek	36

1.A portfólió összeállításának szakmai háttere

Tanárnak lenni nemcsak azt jelenti, hogy egy foglalkozást választottunk magunknak, sokkal inkább azt, hogy egy olyan életmódot, amelynek során mi magunk is folyamatosan fejlődünk. Oktató-nevelő munkánk során egyrészt fejlődik személyiségünk, másrészt a minket körülvevő társadalom átalakulásai valamint az általunk tanított generációk közötti különbségekhez való alkalmazkodás során pedagógusszerepeink is változnak. Szakmai tudásunk, módszertani kultúránk folyamatos fejlesztése, az IKT-eszközök alkalmazásában rejlő legújabb lehetőségek elsajátítása elengedhetetlen hivatásunk gyakorlásához.

1.1 A szakmai életút rövid bemutatása

Arra a kérdésre, hogy miért lettem pedagógus, tulajdonképpen nagyon egyszerű a válaszom: egész gyerekkoromban erre a pályára készültem, más hivatást nem is tudtam magamnak elképzelni. Édesanyám tanítóként dolgozott, édesapám pedig középiskolai tanárként, majd igazgató helyettesként tevékenykedett hosszú éveken keresztül. Családunk életét a tanévek időbeosztása határozta meg, ebben nőttem fel, számomra gyerekként ez volt a természetes. Tapasztaltam, hogy a szüleim mennyit készülnek az óráikra, dolgozatokat javítanak, szülőkkel tartják a kapcsolatot, hogy szívvel-lélekkel végzik a munkájukat nap, mint nap. Kollegáik, tanítványaik és a szülők szeretik, tisztelik őket és elismerik a munkájukat, ezért mindig felnéztem rájuk és szerettem volna őket én is követni ezen a pályán.

Szívesen segítettem anyukámnak augusztus végén a leendő elsőseinek könyvjelzőt, vagy az osztályterembe dekorációt készíteni, édesapám pedig számított rám idősebb koromban az órarend készítésében. Abban az időben nem használtak még az igazgatóhelyettesek számítógépes órarendkészítő programokat, csak papír és ceruza kellett hozzá. Viszonylag korán kiderült az is, hogy sok türelmem van a gyerekekkel való foglalkozáshoz és mindig feltalálom magam a váratlan helyzetekben, így kamaszkoromban sokat vigyáztam fiatalabb unokatestvéreimre vagy a szomszéd gyerekekre a balatoni nyaralások alkalmával.

A középiskolában angol tagozatos osztályba jártam és a történelem is a kedvenc tantárgyaim közé tartozott, így angol-történelem szakos tanárnak készültem, de sajnos néhány pont miatt nem sikerült bejutnom az áhított egyetemre. Így kerültem az utolsó helyként megjelölt tanítói szakra a Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskolára, ahol a hivatásom szempontjából meghatározó három évet töltöttem el. Olyan módszertani alapokra tettem

szert, amelyeket nemcsak a munkám során tudok alkalmazni, hanem amelyekre későbbi tanulmányaim során is tudtam építeni.

Első munkahelyemen a hetesi Somssich Pál Általános Iskolában komoly kihívások vártak rám rögtön az első tanévben: vezettem az iskolai és községi könyvtárat, valamint a még középiskolás koromban megszerzett angol középfokú nyelvvizsgálammal képesítés nélkül 4-8. osztályig angol nyelvet tanítottam. A második tanévemben pedig ezen feladatok mellett 2. osztályban matematikát és környezetismeretet is oktattam, valamint egy komplett könyvtár költöztetését is le kellett vezényelnem. Az itt töltött évek alatt rengeteg tapasztalatot gyűjtöttem, sokat tanultam a kollegáktól, amiért nagyon hálás vagyok nekik és a pedagógus pályám alakulására is kihatott ez az időszak. Nagyon szerettem oktatni az angol nyelvet, rengeteget készültem az óráimra és akkor határoztam el, hogy tovább képezem magam, így a tanítói diplomám mellé megszerztem az angol szakkollégiumot is, amellyel már 6. osztályig taníthattam a nyelvet.

Jelenlegi munkahelyemen a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola Honvéd Utcai Tagiskolájában 1997 óta dolgozom. A szakmai gyakorlatomat is ebben az intézményben töltöttem és már akkor nagyon megfogott az iskola légköre, a magas színvonalú oktató munkát végző pedagógusok közössége, így nagy örömmel fogadtam el a napközis nevelői állást. A 2000-es évek elején iskolánkban elindult az emelt és alap szintű nyelvi képzés angol és német nyelvből, így nyelvtanárként is számítottak már rám. Amíg két gyermekemmel otthon voltam - akik 2000 és 2003-ban születtek- megszerztem a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán az angol nyelv és irodalom szakos bölcsész és középiskolai tanár diplomámat. Egyrészt nem lehetek elég hálás a családomnak, akik támogattak ebben a nehéz időszakban, másrészt büszkeséggel tölt el, hogy két kisgyermek mellett volt erőm és kitartásom egy újabb diplomát szerezni.

Jelenleg 1. osztálytól 8.-ig tanítok angol nyelvet, a kisebbeknek szakköri keretek között, a 4. évfolyamtól pedig órarend szerint. Szeretem és élvezem a munkámat, nagyon jó dolognak tartom, hogy csoportbontásban, alap és emelt szinten oktathatjuk az idegen nyelvet, hiszen így homogén csoportokkal dolgozhatunk, amely sokkal hatékonyabb és eredményesebb, akár a tehetséggondozás, akár a felzárkóztatás tekintetében. Tanítványaim szívesen tanulnak tovább a gimnáziumok kéttanítási nyelvű vagy emelt szintű képzésein és próbálják ki magukat a tanulmányi versenyeken, néhányan pedig a 8. tanév végén sikeres középfokú nyelvvizsgát is tesznek.

2010 óta az idegen nyelvi munkaközösség vezetője vagyok és ugyanebben a tanévben lettem először osztályfőnök felső tagozaton. Úgy gondolom, nyelvtanárként nem egyszerű az

osztályfőnöki feladatokat ellátni, hiszen a közösség egy részével találkozom szaktanárként, így próbálok sok szabadidős programot szervezni, amelyek egyrészt formálják a közösséget és én is jobban megismerem őket. Igyekszem a szülőkkel is jó kapcsolatot kialakítani, a felmerülő problémákat idejében megbeszélni, elrendezni. Három osztályom már elballagott, jelenleg 6.-as tanítványaim vannak. Munkaközösségvezetőként pedig törekszem arra, hogy jól tudjunk együttműködni, a tanév során felmerülő feladatokat magas színvonalon teljesítsük és a váratlan szituációkat, az azonnali döntéshelyzeteket is jól tudjuk kezelni. A sok éves nevelési-oktatási munkám során szerzett tapasztalat birtokában alkalmasnak gondolom magam arra, hogy bekapcsolódjak, és aktívan részt vegyek pályakezdő fiatalok támogatásában. Intézményünk gyakornoki programjában mentorként szívesen segíteném szakmai fejlődésüket, beilleszkedésüket.

1.2 A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban

Azt vallom, hogy az élethosszig tartó tanulás jegyében, életünk minden szakaszában fontos, hogy képezzük magunkat, fejlesszük kulcskompetenciáinkat. Úgy gondolom, hogy az elmúlt több, mint 20 évben rengeteg tapasztalatot szereztem az oktatási-nevelési folyamatban és a tantárgyam tanításához megfelelő szintű tantervi és módszertani tudással rendelkezem. Az évek során sok továbbképzésen, konferencián vettem részt és az ott tanult új módszertani fogásokat szívesen próbálom ki és építem be a tanítási óráimba. Szaktárgyi tudásom folyamatos fejlesztése mellett igyekszem lépést tartani a technika gyors ütemű fejlődésével is, így az IKT eszközök alkalmazásában is törekszem újabb és újabb dolgok megismerésére, elsajátítására. Mindig nagy körültekintéssel, az elvárásoknak megfelelően készítem el az iskolai dokumentumokat és tudom, hogy munkaközösségvezetőként az iskola vezetése elvárja tőlem, hogy a helyi szintű problémákat képes legyek felismerni, azokat több szempontból megvizsgálni, elemezni és megoldási javaslatot tenni.

Ezen képzésre való jelentkezésemben egyrészt nagy szerepe van az iskolavezetésnek, mert ők ösztönöznek folyamatosan arra, hogy a Pedagógus II. fokozat megszerzése után lépjek magasabb szintre és pályázzak a Mesterpedagógus fokozatra, ezáltal még inkább járuljak hozzá intézményünk tanítási-nevelési eredményességének növeléséhez. A Mesterpedagógus fokozatra való jelentkezés feltétele a legalább 14 év szakmai tapasztalat mellett a pedagógus szakvizsga megléte is. Másrészt a magánéletemben is történtek komoly változások, hiszen mindkét gyermekem leérettségizett és más-más városban folytatják tovább tanulmányaikat. Hirtelen sok szabadidőm lett, kicsit úgy is éreztem, hogy a munka mellett hiányzik valami az életemből, így kezdtem el érdeklődni a szakirányú továbbképzések iránt.

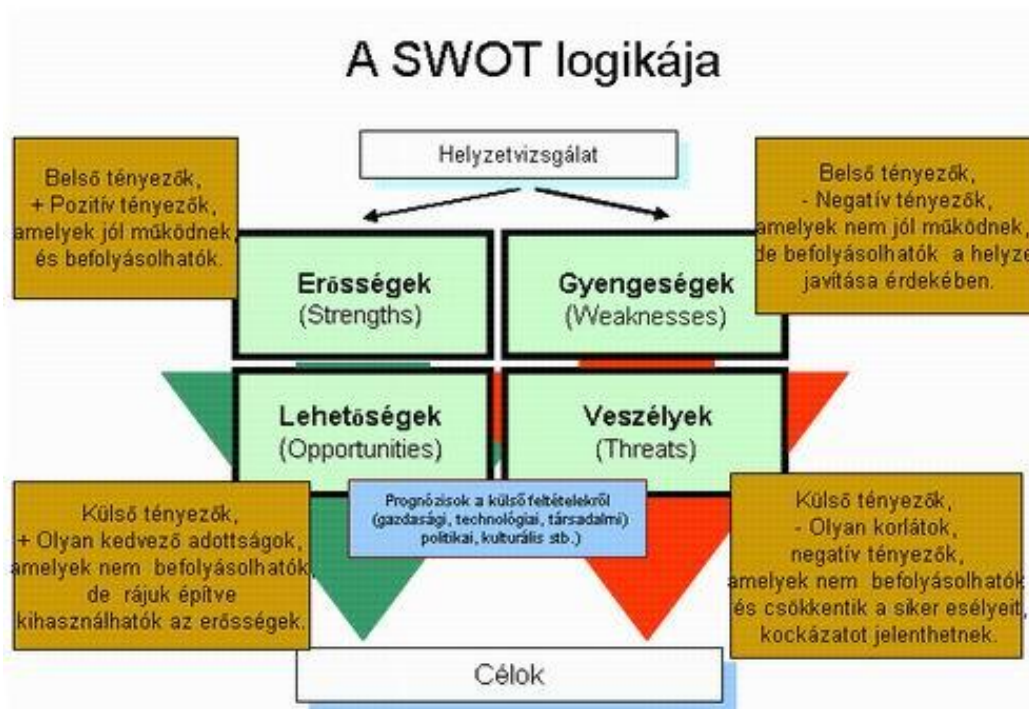
Pedagógus munkám során több alkalommal foglalkoztam már olyan hallgatókkal, akik két hónapos szakmai gyakorlatukat töltötték intézményünkben ill. a gyakornoki rendszer bevezetésével a pályakezdő fiatalok beilleszkedésének segítése is a mindennapi feladataim közé tartozik. Úgy gondoltam, annak érdekében, hogy a pályakezdő fiatalokat eredményesen tudjam segíteni és támogatni, fel kell frissítenem és bővítenem kell pedagógiai, szociológiai, pszichológiai és szakmódszertani tudásomat, ezért esett a választásom a mentori, vezetőtanári feladatokra való felkészítő szakirányú továbbképzésre. Érdekelt a felnőttképzés metodikája, olyan tanácsadási technikák elsajátítása, amelyekkel személyre szabott támogatást biztosíthatok a gyakornokok számára, valamint szerettem volna egy olyan reflektív pedagógiai szemléletet elsajátítani, amelynek segítségével még inkább képessé válok a pedagógiai folyamatok elemzésére. Ahhoz, hogy a mentori feladatokat hatékonyan tudjam ellátni, a pedagóguskompetenciák birtoklásán túl rendelkeznem kell sajátos ismeretekkel, képességekkel is. Bízom benne, hogy a képzés során elsajátíthatom azt az attitűdöt, amely ahhoz szükséges, hogy helytálljak a különböző mentori szerepekben is.

1.3 Önértékelés: erősségek, fejlesztendő területek

Véleményem szerint pedagógusként fontos a reális önértékelés, mert ez teszi lehetővé a mindenkori kihívásokhoz való alkalmazkodás képességét, az adaptivitást. Az önreflexió segítségével leszünk képesek szakmai fejlődésünket elősegítő célokat kitűzni magunk elé és ezeket a célokat szem előtt tartva tudatosan fejleszteni önmagunkat. Ennek egyik hatékony módja lehet a SWOT analízis elkészítése, amely módszerrel nemcsak a képzés során találkoztam. Egyrészt az intézményi helyzetelemzések alkalmával, másrészt az EFOP-3.1.5 a tanulói lemorzsolódással kapcsolatos projektben való munkám során is alkalmaztam már ezt az elemző technikát. A betűszó a **strenght** (erősség), **weakness** (gyengeség), **opportunity** (lehetőség) és **threat** (veszély) angol szavak kezdőbetűiből alakult ki. A négy szó tulajdonképpen az a négy szempont, amelyek alapján kirajzolódnak az erősségeimből adódó lehetőségek és a gyengeségeimből fakadó veszélyek. Ezt a vizsgálati módszert eredetileg vállalatok, szervezetek részére dolgozták ki, de személyek és élethelyzetek feltérképezésére is tökéletesen alkalmazható (Sümegei, 2023.). Az 1. ábra jól szemlélteti a SWOT analízis logikáját. Az előzőekben említett négy területet két külön kategóriába sorolja. Az erősségeink és a gyengeségeink a belső tényezőkhöz tartoznak, ezekre van ráhatásunk. Az erősségek megmutatják, melyek a belső erőforrásaink. Azok a pozitív tényezők, amik jól működnek, azok a dolgok, amiket jól csinálunk, és amelyek befolyásolhatók. A gyengeségek olyan negatív tényezők, amiket erősítenünk kell. A külső tényezőkre nincs közvetlen ráhatásunk, mert a hatáskörünkön kívül esnek. A lehetőségek megmutatják, melyek azok a kedvező

adottságaink, amik ugyan nem befolyásolhatók, viszont rájuk építve az erősségek kihasználhatók. A veszélyek pedig mindazon tényezők, amelyek kívülről fenyegetik a sikerünket.

A modell alapján az erősségek és lehetőségek segítenek, míg a gyengeségek és a veszélyek gátolni fognak minket. A pozitív tulajdonságainkra kell támaszkodnunk, a negatívokat pedig a lehetőségeinkhez mérten minimalizálnunk. A belső tényezők hatása csak rajtunk múlik, ellentétben a külső tényezőkkel, amiket nem tudunk ugyan befolyásolni, de felkészülhetünk rájuk. (Sümegei, 2023.)

1.ábra A SWOT logikája (Hornyák, 2013.)

Az előzőekben összefoglaltak mentén gondoltam végig tevékenységemet és készítettem el a saját SWOT analízist, amelyet a 2. ábra szemléltet.

Saját SWOT elemzés

BELSŐ TÉNYEZŐK	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
	<ul style="list-style-type: none"> igényes munkavégzés módszertani tudás következetesség problémamegoldó képesség empátia kommunikációs készség adminisztráció IKT eszközök alkalmazása 	<ul style="list-style-type: none"> felzárkóztatás differentiálás szülőkkel való kommunikáció konfliktuskezelés
KÜLSŐ TÉNYEZŐK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	<ul style="list-style-type: none"> igény a folyamatos fejlődésre tehetséggondozás nyelvvizsgára való felkészítés módszertani kultúra fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> túlterheltség kiégés társadalmi megbecsültség hiánya anyagi megbecsültség hiánya

2.ábra Saját SWOT analízis

Erősségeim közé tartozik, hogy szeretem a munkámat és magammal szemben maximalista vagyok. Számomra fontos a precíz, pontos munkavégzés, ezért a mindennapi adminisztrációs feladatokat és az iskolai dokumentumokat mindig nagy körültekintéssel, igényesen, az elvárásoknak megfelelően készítem el. Úgy gondolom, az elmúlt több mint 20 évben sok mindent megtapasztaltam, így rendelkezem a tantárgyam tanításához szükséges elméleti és módszertani tudással, valamint képes vagyok a pedagógiai jelenségek és problémák kritikus elemzésére. Viselkedésemmel, magatartásommal általános emberi értékeket próbálok közvetíteni, átadni. Munkám során következetességre törekszem, a félénkebb, gyengébb képességű tanulókat észreveszem, bátorítom. A problémákat szeretem megbeszélni, akár egyénileg, akár kisebb csoportban, akár egy egész osztályközösséggel és minél hamarabb megoldást találni. Sokszor egy tekintet, egy pillantás, egy fejtartás többet elárul, mint a szavak, vallom, hogy a gyerekek jelzéseit kellő odafigyeléssel észre lehet venni. Empatikus vagyok, osztályfőnöki munkám során törekszem arra, hogy az osztály minden tagja jól érezze magát a közösségben. Figyelek a rászorulókra, erősítem önbizalmukat. Jó kommunikációs készséggel rendelkezem, pályám során fontosnak tartom, hogy a tanulók, szülők és a kollegák elfogadjanak és érezzék, hogy számíthatnak rám akár jó, akár kellemetlen dologról van szó. Általában nem kerülöm a konfliktusokat, nem szeretem a problémákat elhallgatni, úgy gondolom, azokat minél előbb tisztázni kell az érintett féllel és meg kell találni a megfelelő, mindenki számára elfogadható megoldást. Igyekszem lépést tartani a technika rohamos fejlődésével, folyamatosan

fejleszttem ismereteimet az IKT eszközök sokoldalú alkalmazásának lehetőségeiben, amelyeket az idegen nyelvi óráimba is folyamatosan beépítetek.

Gyengeségeim úgy gondolom, leginkább a maximalizmusomból fakadnak, mert még a pedagógus pályán töltött 28 év után is sokszor kételkedem magamban, hogy vajon jól csinálom-e, amit csinállok, és fontos számomra, hogy időnként megdicsérjenek, elismerjék a munkámat. Szeretném a felzárkóztatást is legalább olyan eredményesen végezni, mint a tehetséggondozást. Úgy érzem, sokat kell még tanulnom arról, hogyan kell hatékonyan támogatni, segíteni a BTM-s, SNI-s tanulókat az idegen nyelvi órákon, mert sajnos évről évre nő a számuk. Töreksem a differenciálásra, de úgy érzem, nem tudom minden alkalommal a megfelelő módon megvalósítani, és nem érem el vele azt a valódi célt, ami miatt alkalmazom. Ugyancsak fejlesztendő terület számomra a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókkal való egyéni bánásmód megvalósítása, amiben sokat kell még támaszkodnom az ezen a téren nálam tapasztaltabb kollégák tanácsaira. Az utóbbi pár évben a szülőkkel való konfliktuskezelés tekintetében is nehézségekkel találok magam szemben, amely úgy gondolom, hogy leginkább a felgyorsult életmódnak, a generációk közötti különbségeknek és az ebből adódó szemléletmódban való változásoknak is köszönhető.

Lehetőségként említeném igényemet a folyamatos fejlődésre, megújulásra, amelyet ennek a képzésnek az elvégzése is bizonyít közel 50 évesen. Rendszeresen képzem magam, továbbképzéseken, konferenciákon veszek részt. Igyekszem az adott tanulói csoportnak megfelelő változatos módszereket alkalmazni. Szeretek új dolgokat kipróbálni, arra töreksem, hogy a tanítványaimat változatos módszerekkel motiváljam. Szeressék, élvezzék az angol órákat, próbálok olyan légkört teremteni számukra, amelyben bátran szólalnak meg egymás előtt. Napjainkban rengeteg lehetőség nyílik arra, hogy az internet használatával fejleszteni tudjuk a négy alapkészséget. Szeretek újabb és újabb weboldalakat felfedezni, amelyek segítségével még hatékonyabbá tehető akár a hallás utáni, akár az olvasott szövegértésük. Az elmúlt öt esztendőben kapcsolódtam be a nyelvvizsgákra való felkészítésbe, ezen a téren is folyamatosan fejleszttem magam. Iskolánkban a szülők részéről van egyfajta elvárás a nyelvvizsgára való felkészítéssel kapcsolatosan: az emelt nyelvi csoportok legtehetségesebb tanulói a 8. tanév végén próbálkoznak meg a középfokú nyelvvizsgával.

Veszélyek közül elsőként a túlterheltséget említeném, ami esetleg még kiegészítéshez is vezethet. Tantestületünk pedagógushiánnyal küzd, így jóval több órám van hetente, mint ami kötelező lenne. Sokat készülök az óráimra, mert szeretném diákjaimból kihozni a maximumot és időnként a rengeteg adminisztráció, és a különböző határidők betartása is komoly erőfeszítembe kerül. Osztályfőnökként szinte minden hétre jut valamilyen plusz szervezést

igénylő tanításon kívüli program. Felgyorsult, változó világunkban mások lettek a prioritások, más az értékrendszer, szülő, gyerek máshogy viszonyul az iskolához, mint akár 5 vagy 10 évvel ezelőtt. Pedagógusként alkalmazkodni kell ezekhez a változásokhoz, ami bevallom, időnként számomra nem megy könnyen. Nagyon elszomorít, hogy a státusztörvény bevezetése megosztja a társadalmat és a pedagógus pálya elismertsége és anyagi megbecsültsége nem igazán nevezhető kielégítőnek. Sajnálatos, hogy a politikai nézetek mennyire meg tudják osztani a szülőket, a kollégákat és a közvéleményt és ahol az egyik legfontosabb szereplő, a gyerek érdekeit veszik a legkevésbé figyelembe.

Összefoglalva az imént felsorolt jellemvonásaimat, igyekszem a felém támasztott elvárásoknak megfelelni, fontosnak tartom, hogy a tanulókkal, a szülőkkal és a kollégákkal is jól tudjak együttműködni. Változatos módszerekkel igyekszem a tanítási óráimat élvezhetővé tenni és a tanítványaimnak megmutatni, hogyan tudják az idegen nyelvet, mint eszközt használni az életük különböző szakaszaiban. Képes vagyok a folyamatos megújulásra, a változásokhoz próbálok alkalmazkodni. Igyekszem a sok feladat közepette valamilyen rendszert vinni a tanítás, felkészülés, javítás, adminisztráció, tanításon kívüli egyéb feladatok körforgásába, bár ez nem mindig sikerül teljes mértékben. Töreksem arra, hogy a munkámra fókuszáljak és kizárjam a médiában megjelenő és elhangzó, a pedagógusok hivatásával kapcsolatos negatív megnyilvánulásokat.

1.4 Személyes célok, feladatok a képzés során

Véleményem szerint egy kezdő pedagógus szakmai fejlődésének kulcsfontosságú tényezője a jó mentortanár. Azt a nézetet is osztom azonban, hogy egyáltalán nem biztos, hogy a legjobb tanárokból lesznek a legjobb mentorok. A hallgatókat és a gyakornokokat segítő mentoroknak egyszerre több szerepben is meg kell állnia a helyét, hiszen személyes támogató, tanácsadó, „kritikus barát”, modell, szervező, értékelő és a gyakornok fejlődését kísérő is egyben. A képzés során elsajátíthattam, mit is jelentenek ezek a szerepek külön-külön, milyen tevékenységek kötődnek hozzájuk. Nagyobbik gyermekem tavaly szerezte meg első felsőfokú diplomáját és számomra nagyon érdekes volt látni, hogy az egyetemi tanulmányai és szakdolgozat írása, valamint a TDK versenyre való készülése során mennyire más attitűd jellemezte a tanuláshoz való hozzáállását, mint általános- vagy középiskolás korában. Azt is megtapasztaltam, hogy mennyire fontos tud lenni egy támogató pedagógus, aki végig fogja a kezét, és ha el is bizonytalanodik, bátorítja, segíti. Ezért is volt számomra különösen érdekes az ifjúkor pszichológiájáról és a felnőttképzés módszertanáról szóló kurzus, ahol sok új ismeretet szereztem.

A képzés során felfrissítettem és bővítettem pedagógiai, szociológiai, pszichológiai és szakmódszertani tudásomat, amelynek segítségével eredményesebben tudom majd segíteni és támogatni a pályakezdő fiatalokat. Olyan reflektív pedagógiai szemléletet sajátítottam el, amelynek segítségével még inkább képessé válok a pedagógiai folyamatok elemzésére. Hasznosnak bizonyultak számomra az esetmegbeszélések és a különböző csoportos feladatok, amelynek során hatékony tanácsadási, valamint coaching technikákat ismerhettem meg, amelyekkel egyénre szabott támogatást biztosíthatok. Úgy gondolom, hogy a tréningeken való aktív részt vétel kedvezően befolyásolta az önbizalmamat, hatására magabiztosabbá váltam.

Remélem mentorként az itt tanultakat sikerül majd a gyakorlatba átültetve kamatoztatni, és ha csak egy pedagógus jelölt vagy gyakornok az én támogatásommal sikeresen felkészül a pedagógus életpálya feladataira, és marad is a pályán, akkor már érdemes volt a sok energia, amit a munka mellett a képzés elvégzésére fordítottam. A szakvizsga megszerzése pedig egy újabb lépés a következő céloom eléréséhez, a mesterpedagógus fokozat megszerzéséhez.

2. A szakmai fejlődést elősegítő tanulási eredmények

Portfólióm ezen részében azt kívánom bemutatni, hogy a pedagógus szakvizsgás képzés egyes kurzusain tanultak hogyan és milyen mértékben hatottak szakmai fejlődésemre. A pedagóguskompetenciák mentén haladva gondoltam végig, hogy az egyes kompetenciaterületeken miben fejlődtem leginkább, valamint a mentorálás folyamatához szükséges ismereteket, készségeket, jártasságokat hogyan és milyen mértékben sikerült elsajátítanom.

2.1 A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása

Napjainkban a kompetencia szót szinte az élet minden területén használjuk, de vajon tisztában vagyunk-e a pontos definíciójával? A szó latin eredetű, hozzáértést, ügyességet, alkalmasságot, képességet fejez ki. A fogalomnak többféle értelmezése van, mert megkülönböztethetünk egyéni és egy-egy szakterületen megnyilvánuló kompetenciát. Tulajdonképpen azoknak a készségeknek és képességeknek az együttesét jelenti, amelyek által képesek vagyunk egy adott területen egy adott problémát jól megoldani (Vass, 2009.). A pedagógiai kompetenciák mindazon tudás, nézetek és gyakorlati készségek ötvözetei, amelyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a pedagógus egy adott területen elláthassa a feladatát (Falus, 2009.). Ezen területek alatt a tantárgyi, a tanulókkal és a tanulással

összefüggő, az oktatással és tanulászervezéssel összefüggő, az osztályokkal és az iskolával összefüggő, a tantervvel és taneszközökkel összefüggő valamint a tanulók és a tanítás értékelésével összefüggő tudást értjük.

A 326/2013.(VIII.30.) Kormányrendelet nyolc pedagóguskompetenciát határoz meg. A pedagógusok előmeneteli rendszerében fontos szerep jut ennek a nyolc kompetenciaterületnek, hiszen tulajdonképpen ezek tartalmazzák a felénk megfogalmazott szakmai elvárásokat. Ugyanakkor ezek a kompetenciák egymást kiegészítve, integráltan jelennek meg a pedagógiai tevékenységben és nem pedig egymástól függetlenül. Folyamatos fejlődésük pedig nagymértékben függ az adott pedagógus személyiségétől, a megszerzett tapasztalataitól és nem utolsósorban a képességeitől, amelyeket meghatároznak az örökölt adottságok, ill. a környezeti hatások. Egy mentornak a pedagóguskompetenciák birtoklásán túl rendelkeznie kell olyan sajátos ismeretekkel, képességekkel és attitűdökkel is, amelyek elengedhetetlenek a mentorálás gyakorlásához. A képzés során megismertem a mentor szerepeit, feladatait valamint a mentorálás teljes folyamatát, akár egyetemi hallgatóról, akár gyakorlóról van szó. Arra is választ kaptam, milyen speciális kompetenciákkal kell rendelkeznie egy jó mentornak. A következő alfejezetekben az egyes pedagógiai kompetenciák szerint gondoltam végig és gyűjtöttem össze, hogy a szakvizsgás képzés során, mely területeken, miben fejlődtem leginkább, hogy mentorként hatékonyan és eredményesen tudjam segíteni a pályakezdő fiatalokat.

2.1.1 Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás

Pedagógus munkám során törekszem arra, hogy szaktudományi, szaktárgyi tudásomat fejlesszem. Általában nyitott vagyok a változásokra, folyamatosan képzem magam, módszertani továbbképzéseken, konferenciákon veszek részt. Igyekszem az adott tanulói csoportnak megfelelő változatos módszereket alkalmazni a tanítási óráimon, valamint törekszem a tanulói képességeknek megfelelő differenciálásra. Munkaközösségvezetőként részt veszek az iskolai dokumentumok – Pedagógiai Program, Helyi Tanterv, Házirend - elkészítésében, módosításában. Az EFOP-3.1.5 a tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása elnevezésű projektben tagja voltam az iskolánkban működő mikro csoportnak, amely munkafolyamat során szintén különböző elemző és helyzetjelentő dokumentumokat kellett elkészítenem. Egyrészt ezért is volt számomra érdekes és hasznos „a köznevelési intézmény szervezete” elnevezésű kurzus, ahol megismerkedtünk az intézmények működését befolyásoló külső tényezőkkel: a szervezetek jogi szabályozásával, a makro- és mikrokörnyezeti hatásokkal. Sokat tanultam a hatékony szervezetfejlesztésről és a szervezeti érték és normarendszer befolyásoló szerepéről valamint a szervezeti kultúráról.

Az iskolák olyan szervezetek, amelyek egy közös cél érdekében működnek és a cél elérését az ott dolgozók közötti munka és feladatmegosztás, valamint együttműködés teszi lehetővé. Minden szervezet kialakít egy olyan sajátos, csak rá jellemző viselkedést, amellyel a felmerülő belső problémákra és a külső környezet kihívásaira reagál. A szervezeti kultúra tehát nem más, „mint a szervezet tagjai által elfogadott, közösen értelmezett előfeltevések, értékek, meggyőződések, hiedelmek rendszere”(Bakacsi,2010:188). A szervezet tagjai elfogadják ezeket az értékeket, mindennapi munkájuk és a felmerülő problémák megoldása során követendő mintának tekintik azokat és a szervezet új tagjai számára is átadják a közösségre jellemző magatartás és gondolkodásmódot (Szabóné Maretics, 2022.).

Másrészt az említett kurzust azért is találtam hasznosnak, mert egy mentornak ismernie kell az intézmények szervezeti működésének sajátosságait valamint, hogy a szervezet jellemzői milyen hatással vannak a pedagógusra. A tantárgyhoz készített dolgozatomban érdekes volt megvizsgálni iskolámat, a Quinn által értelmezett szervezeti kultúra-típusok szerint. Intézményünkben egyértelműen szabályorientált vagy más szóval hierarchia kultúráról beszélhetünk, amelynek két fontos kritériuma a szabályozottság és a szervezettség. Ezt a szervezeti kultúrát „ a befelé irányultság és a kontrollálás, ellenőrzés magas foka jellemzi, amely rendet, stabilitást, egyensúlyt eredményez”(Serfőző,2005:72). A stabilitást és az ellenőrzést a kommunikáció és a jól működő információs rendszer szolgálja. A főigazgató és a tagintézmény-vezetők fő feladata a koordinálás és az ellenőrzés, beszámolók, elemzések készítése, valamint ők tervezik meg, ütemezik, szervezik meg és hangolják össze az ott dolgozó pedagógusok munkáját (Szabóné Maretics, 2022.).

Ugyancsak fontos kritérium, hogy a mentor széles körű szakmai tájékozottsággal bírjon és ismerje a szakterületéhez kapcsolódó szakirodalmat. Véleményem szerint e tekintetben is rengeteget fejlődtem, mert a képzés során alkalmam nyílt a különböző tantárgyakhoz kapcsolódóan újabb és újabb szakirodalmi forrásokat megismernem.

2.1.2 Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók

Az oktató – nevelő munka során a pedagógusnak arra kell törekednie, hogy az általa tanított tanulócsoporthoz számára a lehető leghatékonyabb módszereket és munkaformákat alkalmazza az adott cél elérése érdekében. Ehhez képesnek kell lennie arra, hogy egyrészt a rendelkezésre álló taneszközöket kritikusan elemezze, másrészt pedig a pedagógiai folyamat elemei között összefüggéseket vegyen észre és azokat tudatosan használja fel a tervezés során. A tanítási-tanulási folyamat tudatos tervezésének és az összefüggések felhasználásának képessége az

oktatási folyamatban szerzett minél több tapasztalat során alakul ki. Egy egyetemi hallgató, ill. egy friss diplomás gyakornok eleinte inkább a saját tevékenységére koncentrálnak és inkább magára a tartalomra, kevésbé veszi figyelembe a tanulók egyéni szükségleteit, talán még a konkrét célok megfogalmazásában sem elég tudatos. A pedagógiai folyamatok és tevékenységek tervezésében a mentor segítsége és mintaadása elengedhetetlen, hogy sok éves tapasztalatával támogassa a mentoráltat a minél tudatosabb tervezésben és elemzésben. A segítségnyújtás azonban csak akkor tud hatékony lenni, ha maga a mentor egyrészt fontosnak tartja a folyamatos önreflexiót a mindennapi munkája során és a saját fejlődése érdekében, másrészt ismeri azokat a módszereket és technikákat, amelyekkel a reflektív gondolkodást, a tanítási-tanulási folyamatok elemzését képes fejleszteni.

A reflektív gondolkodás és gyakorlat egyrészt a pedagógus előzetes tapasztalatán valamint speciális szakmai képességek rendszerén alapul. Ezen képességek egyik legfontosabb eleme az elemzőképesség. A pedagógus képes az oktatási-nevelési probléma felismerésére, beazonosítására és lebontására. Az adott probléma elemzése során feltárja az okokat és sorra veszi a megoldási javaslatokat. Kiválasztja az optimális megoldást oly módon, hogy figyelembe veszi a hasonló helyzeteket és az adott szituáció egyedi vonásait, átgondolja a szándékolt vagy nem szándékolt következményeket is (Szivák, 2010.).

Gyakorló pedagógusként, több mint 25 éves tanítási tapasztalattal a hátam mögött úgy vélem képes vagyok a tudatos tervezésre és mindig az adott tanulócsoportra szabottan, valamint az egyéni képességekhez mérten választom ki az alkalmazandó módszereket, munkaformákat és a differenciálás eszközeit. Folyamatosan reflektálok a saját pedagógiai tevékenységemre, hiszen minden egyes tanítási órám után, egy adott témakör lezárása után, egy dolgozat kijavítása után, egy-egy nevelési, magatartási probléma vagy konfliktus után mindig átgondolom, elemzem és mérlegelem a tevékenységemet. Úgy gondolom képes vagyok egy-egy oktatási-nevelési problémát felismerni, meghatározni. Az adott probléma elemzésével és az okok feltárásával fel tudok állítani különböző megoldási módokat, majd ki tudom választani a legoptimálisabb megoldást. A képzés számomra sokat segített abban, hogy magában a folyamatban sokkal tudatosabb legyek. Bevallom, amikor a Pedagógus II. fokozat megszerzéséhez készítettem a portfóliómat - sok kollegámhoz hasonlóan - számomra is negatív jelentéssel bírt a „reflexió” szó. Valahogy az elején nehéznek tűnt minden egyes óratervezethez és egyéb dokumentumhoz elkészíteni, azonban miközben írtam a portfóliómat, hamar ráébredtem, hogy a munkám során folyamatosan reflektálok a tevékenységeimre, csak nem írom le azokat és csak saját magamnak fogalmazom meg őket.

Egy pályakezdő pedagógus számára a reflektív gondolkodás és magatartás akkor kezdődik, amikor a gyakorlati tapasztalatai és tanításról alkotott elképzelése nagyon eltérő, vagyis az elméletben megtanultak és a tanítás során megtapasztaltak között eltérés van (Hunya, 2014.). A reflektív gondolkodási készségek fejlesztésére többféle módszer létezik, melyek közül a reflektív napló készítése bizonyul a leghatékonyabbnak. A pedagógusképzésben számos formáját alkalmazzák a tanítás tervezésével, előkészítésével valamint a megvalósításával kapcsolatosan (Gulya, Szivák, & Fehérvári, 2020.). A gyakornokok esetében is hasznos eszköz lehet tapasztalatai, észrevételei rögzítésére, amelyeket később a mentorral pontról pontra haladva beszélhet át.

Ahhoz hogy mentorként képes legyek arra, hogy a pályakezdők reflektív gondolkodását fejlesszem, saját magamat is fejlesztenem kellett. Nagyon hasznosnak találtam „A reflektivitás fejlesztése” kurzust, amely még inkább megerősítette számomra a kritikai gondolkodás és a reflektív szemlélet jelentőségét a pedagógiai gyakorlatban. Abban is segített, hogy a reflektív kérdőív kitöltésével valamilyen szinten újra értelmezsem a pedagógus tevékenységemet a feltárt erősségeim és gyengeségeim segítségével.

Ugyanakkor azt a tényt se felejtjük el, hogy mi pedagógusok tulajdonképpen a saját személyiségünkkel dolgozunk, így kellő önismeretre, önkontrollra és önkritikára is szükségünk van. Egyrészt ezek vezérlik a cselekedeteinket, másrészt lelki egészségünk alapját is képezik. Nemcsak a pályám elején, de még jó pár év tanítás után is folyamatosan kételkedtem magamban: vajon jól csinálom-e, hatékony-e a munkám, vajon minden tanulót a képességeihez mérten fejlesztek, a felzárkóztatásban is olyan jó vagyok, mint a tehetséggondozásban, osztályfőnökként mindent megteszek a közösségformálásért, a gyerekekért külön-külön. Az iskolavezetés mindig elismerte a munkámat, újabb és újabb feladatokat bízta rám, idővel munkaközösségvezető lettem. A szülői visszajelzések, a kollegák bizalma lassan, fokozatosan ébresztett rá, hogy jobban kell bíznom magamban. A szakvizsgás képzés során a csoportos tréningek és a DISC, Pegazus, MBTI tesztek kitöltése és a kapott eredmények átbeszélése tovább erősítették az önbizalmamat.

2.1.3 A tanulás támogatása

A pedagógusnak oktató munkája során nem a hagyományos „tudásátadó” módon csak a tananyagra kell koncentrálnia, hanem magát a tanulási folyamatot kell hatékonyra tennie és megtanítani diákjainak az ismeretek elsajátításának módjait. Formálnia kell tanítványai tanuláshoz való viszonyát, folyamatosan fejlesztenie kell a tanuláshoz szükséges

alapkészségeket, helyes tanulási szokásokat kell kialakítani és különböző tanulási módszereket és technikákat kell megmutatni (Martin, 2022.).

Idegen nyelvtanárként nem teljes létszámú osztályokban tanítok, hanem 12-18 fős csoportokban. Iskolánkban emelt (heti 5 óra) és alap (heti 3 óra) szinten oktatjuk az angol és német nyelvet. Úgy vélem, ebben a nyelvtanítási rendszerben sok lehetőség rejlik, mert egyrészt homogénebb csoportokkal dolgozom, másrészt tervezéskor sokkal jobban figyelembe tudom venni az egyéni és csoportosajátosságokat. Az emelt szintű csoportokkal minden nap találkozom és a magas óraszám lehetővé teszi, hogy a tananyag elsajátítása mellett sokoldalúan fejlesszem mind a négy alapkészségüket, könnyített olvasmányokat dolgozzunk fel többféle módon és különböző témájú projekteket készítenek egyénileg, párban vagy csoportokban. Az alap szintű csoportokban lassabb ütemben haladunk a tananyaggal, sok időt szánok a gyakorlásra, változatos módszerek alkalmazásával és differenciált tanulásszervezéssel próbálom tanulóimat fejleszteni az egyéni képességeik figyelembevételével. Folyamatosan törekszem arra, hogy tanítványaimnak megmutassam, hogyan tudják saját maguk az internet és a digitális eszközök adta lehetőségeket kihasználva fejleszteni idegen nyelvi képességeiket. Egyrészt különböző szótanulási technikák elsajátításával, minden gyerek ki tudja választani, számára melyik a leghatékonyabb módszer, másrészt olyan weboldalak használatát mutatom meg számukra, amelyekkel hallott és olvasott szövegértésüket jól tudják fejleszteni.

Úgy gondolom, ez a kompetenciaterület igényelheti az egyik legnagyobb segítséget a mentor részéről a pályakezdő fiatal számára. A tanítás kezdetén inkább magára a tananyagra fog koncentrálni, hogy azt milyen módszerekkel tanítsa meg tanítványainak. Idő kell, mire megismeri a tanulókat, egyéni képességeiket, és magát a tanulócsoporthoz. Támogatni kell abban, hogy milyen módon tudja magát az oktatási tartalmat és annak elsajátítását összehangolni, hogy az kellően hatékony legyen a tanulók számára. Mindenképpen törekedni fogok arra, hogy amikor a tanítási óráimon hospitál, megfigyelési szempont legyen, hogy a tanulás támogatása milyen módon történik. Annál is inkább, mert a sok éves tapasztalattal rendelkező gyakorló pedagógusoknak sem egyszerű ezt megvalósítani.

A képzés során szaktársammal és egyben kolléganőmmel Vancsura-Szabó Nikolettával közösen végeztünk két mini kutatást intézményünkben ezzel a kompetenciaterülettel kapcsolatosan: az egyik témája a differenciálás, a másik témája pedig a gyakorló pedagógusok problémái napjainkban. A „Differenciálás iskolánkban a tanítási-tanulási folyamatban” című dolgozatunkban arra kerestük a választ, hogy iskolánk pedagógusai hogyan vélekednek a differenciálásról. A differenciálás fontos alapelve, hogy a felismerjük a tanulók közötti különbségeket és magát a tanítás módját adaptáljuk az egyes tanulók igényeihez (Báthory,

1997). Egy online kérdőívet állítottunk össze pedagógusaink számára, amelyben arra voltunk kíváncsiak, alkalmazzák-e a differenciálást, mikor és milyen gyakran, milyen célból, valamint milyen módszerekkel. Két hipotézist állítottunk fel: véleményünk szerint intézményünk valamennyi pedagógusa alkalmazza a differenciálást a tanítási folyamat során; az alsós tanítók és a felsős szaktanárok is jellemzően a tananyag elmélyítése és ismétlése során differenciálnak. A megkérdezett pedagógusok mindegyike alkalmazza a differenciálást és jellemzően mennyiségben és minőségben is differenciálnak, leginkább a tananyag elmélyítése, ismétlése, gyakorlása során. A megkérdezettek egy része a házi feladatokat is személyre szabottan adja fel valamint számonkéréskor a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók különböző feladatokat kapnak. Munkatársaink változatosan választják meg, mi alapján differenciálnak. Nagymértékben számít a tanulók aktuális teljesítménye, előzetes tudásuk és a fejlődési ütemük is. Változatos munkaformákat alkalmaznak a céljuk eléréséhez: csoportmunka, páros munka és az egyénre szabott feladatok a legjellemzőbbek. Meglepő módon tantestületünk tagjai a kooperatív tanulási technikákat kevésbé alkalmazzák. A differenciálás előnyeivel kapcsolatban a legtöbben úgy válaszoltak, hogy lehetőség van a gyerek egyéni jellemzőinek megismerésére és csökkenthető vele a gyerekek közötti teljesítménybeli különbség, ugyanakkor a legjellemzőbb hátrány az időhiány és felkészüléssel töltött idő. A feszített tanmenet és a rengeteg megtanítandó ismeret hátráltatja, hogy differenciált munkát alkalmazzanak a pedagógusok, melyekre gyakran nem elegendő a 45 perces tanóra és a megfelelő taneszközök sem állnak mindig a rendelkezésünkre. Összefoglalásként megállapítottuk, hogy a felállított két hipotézisünk beigazolódott. Iskolánk pedagógusai a tanítási óráinkon arra törekszenek, hogy valamennyi tanulót bevonják az iskolai tevékenységbe és mindenki számára biztosítsák a kitűzött cél elérését. Ezt leginkább úgy érhetjük el, ha a sajátos tanulási szükségleteiknek és erősségeiknek megfelelő tevékenységekbe vonjuk be őket, amely motiválóan hat rájuk és fokozza a tanulási kedvüket. A differenciálás a tanítás és a tanulás középpontjába a tanulókat állítja, az ő igényeik alapján történik a tanítási –tanulási folyamat megtervezése. Ahhoz azonban, hogy a pedagógus minden diákja számára motiváló, vonzó feladatokat biztosítson, felkínálja a tanulás különféle módszereit és lehetővé tegye számukra a tartalom és a tudás változatos megközelítését, meg kell, hogy ismerje tanítványai képességeit, jártasságait, valamint egyéni szükségleteit. Sajnálatos módon napjainkban a pedagógusok túlnyomó többsége túlterhelt, hiszen az iskolákban olyan mindennapi gondokkal kell megküzdeniük, mint például a szakos ellátottság hiánya, nagy osztálylétszámok, elegendő mennyiségű és változatos taneszközök hiánya, a sok adminisztrációs feladat stb. Ezen problémák mellett talán kevesebb idejük jut a pedagógusoknak a tanulók sokoldalú megismerésére és a tanítási órákra való felkészülésben az egyénre szabott feladatok, munkaformák és módszerek megtervezésére.

Intézményünk sem mentes a felsorolt nehézségektől, de ennek ellenére úgy gondoljuk, hogy kollegáink törekednek arra, hogy a tanítási folyamat megtervezése során tanítványaik egyéni igényeit figyelembe vegyék (Szabóné Maretics & Vancsura-Szabó, 2023.).

Másik közös dolgotunkban abból a tényből indultunk ki, hogy egy általános iskola közösségében több generáció tagjai teszik a dolgukat nap, mint nap. Egyszerre vannak jelen a baby boomer, az x-, az y-, a z- és az alfa generáció tagjai. Egyik generáció szülőttei sem jobbak vagy rosszabbak a másiknál, csak mások. Minden ember úgy nő fel, hogy gyerekkorában elsajátítja az őt körülvevő társadalom értékrendjét, viselkedésmintáit, tudását, elvárásait, és a saját viselkedését hozza vele összhangba. Ebben a tekintetben pedig hatalmas változást figyelhetünk meg, ami, nagyon sok mindenre kihat – a családra éppúgy, mint a tanulásra, az iskolára, a társadalomra, a munkahelyekre. A különbség minimum három szinten jelenhet meg: a viselkedésben, az értékekben és a tanult képességekben (Szabóné Maretics & Vancsura-Szabó, 2024.). A technológia olyan ütemben változtatja meg a világot, hogy azzal a közoktatás nem tarthatja a lépést, hiszen napjainkban a köznevelésben tanuló gyerekek mindegyike a 21. században született, és egyetlen évet sem élt olyan korban, amikor ne lett volna Google. Így ha a mai gyerekekkel szemben olyan elvárásokat támasztunk, és olyan értékeket állítunk eléjük célként, amelyekkel nem tudnak azonosulni, akkor ellenállásba fogunk ütközni. A megoldás az lehet, ha azt tanítjuk meg nekik, ami segíti őket a későbbi folyamatos tanulásban. Tanítsuk meg nekik a gyors és célirányos keresés módjait az interneten valamint a megszerzett információk hatékony és átlátható tárolását, mentését a digitális eszközökön. Minden gyermeknek el kellene sajátítania a lényeg kiszűrésének képességét. Nagyon fontos lenne az önismeret tanulása, hogy pontosan lássák a helyüket és a szerepüket a világban bármilyen változást élnek is át. Az alapokat – jól meghatározva azok körét – mindenképpen meg kell tanulniuk, és muszáj tanítani a jövőben is, de a megszokottnál jóval kisebb lexikális tudás követelésével (Steigervald , 2020.). A frontális tanóravezetés helyett változatos munkaformákkal, az élménypedagógiával és a digitális eszközök sokszínű alkalmazásával lehet oktató munkánk eredményes.

Az általunk végzett kutatások és a szaktársaink hasonló beszámolóí is megerősítik azt a tényt, hogy pedagógusként folyamatosan küzdünk újabb és újabb problémákkal napi szinten. Mentorként ismernem kell egyrészt a pályán maradás vagy a pálya elhagyás soktényezős hátterét és a kurzus során elsajátított támogató, elfogadó hozzáállással tudnom kell a gyakornokot rávezetni arra, hogy minél több tapasztalatot szerez a saját tanítási gyakorlata során, annál inkább képes lesz az adaptivitásra.

2.1.4 A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése

Pedagógusként munkánk során arra törekszünk, hogy tanítványaink személyiségfejlődését elősegítsük azáltal, hogy olyan helyzeteket teremtünk számukra, amelyek támogatják szociális, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésüket is. Az integrált oktatás, vagyis az együttnevelés azt jelenti, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermekek és az ép tanulók együtt vesznek részt az óvodai, általános-, közép- vagy felsőfokú intézményekben zajló nevelési-oktatási folyamatban. Az integráció szoros összefüggésben áll az esélyegyenlőség biztosításával abban az értelemben, hogy mindenki számára elérhetővé teszi a nevelési-oktatási intézményeket, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetlegesen tapasztalható nagyon eltérő képességekre a kiemelkedően tehetségestől a gyenge adottságúig. Hazánkban a jelenleg hatályban lévő a közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény kimondja, hogy” minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön”. Ez a törvény továbbá arról is rendelkezik, hogy” a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy nevelő és oktató tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek, tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét, segítse a gyermek, tanuló képességének, tehetségének kibontakozását, illetve bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek, tanuló felzárkózását tanulótársaihoz”. (2003. évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi törvény módosításáról) Ez a közoktatási törvény védi a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók érdekeit és a szociális helyzetéből és a fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását szolgálja. Kimondja továbbá, hogy a nevelési-oktatási intézményekben a tanulók igényeihez igazodva, személyre szabottan kell biztosítani a pedagógusoknak a személyiség- és közösségfejlesztést, a tanulási nehézségek csökkentését és a szociális hátrányok enyhítését. Egy oktatási intézményben akkor tud az integráció sikeresen működni, ha az ott tanító pedagógusok kellő szociális érzékenységgel, empátiával, az eltérések elfogadásával, a különbségek kezelésének képességével rendelkeznek. Rugalmas tanulásszervezéssel, gazdag módszertani kultúrával, a kooperatív tanítási technikák és a differenciált tanulásszervezés eszközeit alkalmazva biztosítják a tanulók számára a megfelelő oktatást. A differenciált bánásmód által olyan optimális feltételeket biztosítanak, amelyben minden gyermek a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető legjobban tud fejlődni és képességeit kibontakoztatni. A folyamatos, differenciált, személyre szólóan alkalmazott

értékelés alapja a tanuló önmagához mért fejlődése, amely hozzájárul a tanuló önismeretének fejlődéséhez, az önellfogadáshoz (Szabóné Maretics, 2023.).

A képzés során a Speciális nevelési feladatok 1-3 című kurzusok számomra különösen hasznosak voltak, mert –mint ahogyan azt a portfólióm első fejezetében is említettem munkámmal kapcsolatosan mindenképpen az egyik fejlesztendő területnek érzem a BTM-s és SNI-s tanulókkal való bánásmódot különös tekintettel az idegen nyelvoktatásra, valamint a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók hatékony támogatását. Hasznos ismeretekre tettem szert különösen a veleszületett fejlődési rendellenességgel élő gyermekek integrációjával kapcsolatosan. Eddigi pedagógus pályafutásom során egyetlen alkalommal találkoztam olyan tanulóval, aki veleszületett testi fogyatékossgal kezdte meg első osztályban tanulmányait iskolánkban. Felső tagozaton voltam osztályfőnöke, amely időszak alatt egy hirtelen fellépő súlyos egészségügyi problémával is meg kellett küzdenie. Az ő története mégis pozitív a végkifejletet tekintve és azt bizonyítja, hogy a pedagógusok, az osztálytársak és a szülők összefogásával és együttműködésével még a legkilátástalanabb helyzetekből is ki lehet hozni a maximumot. Ugyancsak hasznos volt számomra a roma tanulók integrációjáról írt dolgozatom abból a szempontból, ahogyan pontról pontra végig gondoltam, mennyi mindent tettem annak érdekében, hogy egyrészt a közösségbe be tudjanak illeszkedni, másrészt a tanulásban is tudjanak egy tőlük elvárható szinten teljesíteni. Az említett két dolgozat teljes terjedelemben megtalálható portfólióm mellékletében. Az említett kurzusokon való aktív részt vétel valamint a dolgozatok készítése során felismertem, hogy jó problémamegoldó képességgel rendelkezem, és a nehézségeket megpróbálom új szempontok szerint is megvizsgálni. Mentorként hinnem kell a saját képességeimben és bíznom kell önmagamban, mert ezáltal leszek hiteles a mentoráltam számára. A friss diplomás gyakornok ugyan az egyetemi éveim alatt a személyiségfejlesztéssel kapcsolatosan pedagógiai és pszichológiai tanulmányokat is folytattam, de valós helyzetekben kevés alkalommal találkozok. Mintát és segítséget kell nyújtanom számára, hogyan tudja minél jobban megismerni az általa tanított gyermekeket és az egyéni szükségleteiket. Mentorként képesnek kell lennem arra is, hogy támogassam az önálló elképzeléseit ugyanakkor arra is rávezessem, hogy ne egy már megtörtént problémamegoldást másolja, hiszen minden egyes gyermek személyisége egyedi és nincs két egyforma helyzet sem.

2.1.5 A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre

Osztályfőnökként az egyik legfontosabb célom, hogy az osztály tagjai jól érezzék magukat a közösségben. Három osztályom már elballagott, jelenleg egy hatodik osztály osztályfőnöke

vagyok. Töreksem a nézeteltérések, problémák mihamarabbi megbeszélésére, lezárására. Odafigyelek a rászorulókra, erősítem önbizalmukat. Szívesen szervezek számukra közös programokat az iskolán kívül is, amelyekkel formálom a közösséget és erősítem együttműködő képességeiket. Nyelvi csoportjaimban is igyeksem a közösséget formálni, fontos számomra, hogy az azonos évfolyamon tanuló, de két különböző osztályból származó gyermekek jól tudjanak dolgozni együtt az idegen nyelvi órákon.

Minden ember életében fontos szerepet tölt be a közösség, mint társas közeg, hiszen a különböző életszakaszokban az adott csoporthoz való tartozás nagymértékben hat a viselkedésünkre és személyiségfejlődésünkre. Napjainkban sajnos azt tapasztalom, hogy egyre inkább az egyéni érdekek kerülnek előtérbe, de ugyanakkor minden embernek szüksége van a másokkal való együttműködésre is. Egy osztály akkor válik igazi közösséggé, ha a tagjai megismerték egymás tulajdonságait, viselkedését, értékrendjét és ez alapján társas kapcsolatok jönnek létre. A gyakori társas tevékenységek során a meglévő kapcsolatok egyre szorosabbá válnak, és a közösségi lét hatására a tagok személyisége is pozitív irányban változik. A közösség személyiségformáló hatását a közösen átélt események, a közös élmények és programok nagyban befolyásolják. Jó, ha ezeket a tevékenységeket az osztályfőnök a gyermekek bevonásával szervezi meg. Az osztályfőnöki szerepkör igen sokoldalú, egyrészt az iskolai tevékenységgel kapcsolatos, másrészt ő az, aki a leginkább ismeri az osztály tagjait, így ő is tud rájuk hatni a leginkább. Figyelemmel kíséri a tanulmányi eredményeiket, tud a sikereikről, kudarcaikról, problémáikról (Szécsény, 2005). Akár iskolai, akár magánéleti konfliktusról van szó, segít a megoldásban, akár szakember segítségét is igénybe véve.

Csajka Edina tanárnő óráin rengeteg olyan jó gyakorlatot ismertem meg, amelyeket akár az osztályfőnöki, akár az etika órákon alkalmazni tudok a közösségépítés érdekében, egyes témakörök feldolgozása során vagy egy felmerülő probléma feltérképezésére. Néhány gyakorlatot egy kicsi átalakítással az angol óráimon is rendszeresen használom. Az esetmegbeszélések során pedig a különböző konfliktushelyzetek kezelésére kaptam segítő tanácsokat, ill. ezen alkalmakkor lehetőségünk nyílt arra, hogy a szaktársaink problémáit is meghallgassuk, kielemezzük, és megoldási javaslatokat fogalmazzunk meg. Úgy gondolom, a tréningek során fejlődött konfliktushelyzeteket megoldó képességem és képes vagyok arra, hogy a gyakornokot támogassam a közösségalkotás folyamatában valamint a felmerülő konfliktusok kezelésében. Ehhez minden esetben szükséges lehetőséget biztosítani számára, hogy az iskola életét szabályozó dokumentumokat munkába lépése kezdetén megismerje- Pedagógiai Program, Helyi Tanterv, Házirend- és legyen lehetősége velük kapcsolatosan kérdéseket, észrevételeket megfogalmazni. Nagyon sok esetben a gyakornok már az első

tanévben is ellát osztályfőnöki feladatot, így mentorként még nagyobb a felelősségem abban, hogy képes legyek a hatékony szakmai együttműködésre és az egyenrangú kommunikációra.

Ez a kompetenciaterület magába foglalja az esélyteremtést és a nyitottságot a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre is. Idegen nyelvtanárként fontosnak tartom, hogy az általam tanított gyermekek a négy alapkészség folyamatos fejlesztése, a témák szerinti szókincs bővítés és a nyelvtani szabályok alkalmazásának gyakorlása mellett megismerkedjenek a célnyelvi országokban élő emberek ünnepeivel, az azokhoz kapcsolódó szokásokkal és hagyományokkal. A tanulók kulturális ismereteit nemcsak a tanítási órákon bővítjük, hanem egy-egy tematikus délután vagy projektnap alkalmával is. Kolleganőmmel közösen készítettünk dolgozatot arról, hogy iskolánkban hogyan jelenik meg a multikulturális tartalom az angol nyelv oktatásában és mutattunk be egy konkrét ünnepkörhöz kapcsolódó projektet. A multikulturális nevelés fő célja, hogy egyenlő nevelési és oktatási lehetőséget biztosítson a különböző etnikai és kulturális csoportokhoz valamint szociális osztályba tartozó diákok számára. Az egyik legfontosabb célja pedig, hogy a diákokat hozzásegítse olyan tudáshoz, attitűdökhöz és képességekhez, amelyek elengedhetetlenek egy olyan demokratikus társadalom működéséhez, ahol a különböző csoportokból származó emberek között sikeresen működik a kommunikáció. A multikulturális nevelés nem csak az eltérő társadalmi csoportok iránti érzékenységet jelenti, hanem a különböző gondolkodásmódok értékéért való elfogadását is. A multikulturális oktatás jellemzője az inkluzivitás, ami befogadást jelent minden csoporttal szemben és mindenki számára hasznos értékkel bír (Torgyik & Karlovitz, 2006.). Pedagógusként és mentortanárként különösen fontos, hogy én magam példát mutassak tanítványaimnak és a gyakorlók kollegának azzal, hogy munkám során biztonságos és elfogadó légkört teremtek, nyitott vagyok mások véleményére és tiszteletben is tartom azt és általa válok hitelessé számukra.

2.1.6 Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése

A tanítási-tanulási folyamatban a pedagógiai értékelésnek fontos szerepe van, hiszen segítségével kapunk információt arról, hogy az általunk tanított tanulók tudása a tervezett célokkal és követelményekkel mennyiben van összhangban. Egyfajta visszacsatolás, amelyet többféle cél érdekében végezhetünk az oktatási- nevelési folyamatban. Az értékelés funkcióit tekintve alkalmazhatunk minősítő, diagnosztikai vagy fejlesztő értékelést. A minősítő értékelés azt mutatja meg, hogy a tanuló egy kívánatos szinthez képest hogyan teljesített. A teljesítmény minőségét általában osztályzattal, szöveges értékeléssel fejezzük ki. A diagnosztikus mérés arra szolgál, hogy egy tanulócsoporthoz előismeretei, hiányosságai feltárásával eredményesebbé tegye a pedagógiai folyamatot. A fejlesztő értékelésnek pedig nem a minősítés a célja, sokkal inkább

az, hogy elősegítse a tanulók eredményesebb tanulását azáltal, hogy a tanulási hibákat és nehézségeket feltárja (Brassói, Hunya, & Vass, 2005). Úgy gondolom gyakorló pedagógusként képes vagyok az értékelés különböző funkcióit tudatosan alkalmazni, egyrészt a pedagógiai folyamat szabályozására, másrészt a tanulók személyiségének fejlesztésére. Tudatosan határozom meg az értékelés célját és azt, hogy melyik tudásterületre irányuljon. Az általános iskola valamennyi évfolyamán tanítok, így igyekszem az életkori sajátosságokat is figyelembe venni a folyamatos, egyes tanítási órákon történő értékelések során. Fontosnak tartom, hogy tudatosan fejlesszem tanítványaim önértékelési képességét is, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy az egészséges személyiségre jellemző önbizalmuk és önismeretük kialakuljon. Arra törekszem, hogy az önértékelés képességének elsajátításával képesek legyenek énképüket pozitív irányba fejleszteni és az önmagukról alkotott tudást erősíteni, elmélyíteni.

A képzés során megismerkedtem a mentor szerepeivel, feladataival és a mentorálás folyamatával valamint az intézményünkre vonatkozó gyakorlonoki szabályzattal, amely szintén tartalmazza a mentorokra vonatkozó előírásokat a két tanévre lebontva. Az egész mentorálás folyamatát áthatja az értékelő szerep, melynek során a mentornak tudatosan és szakszerűen kell alkalmaznia a különböző értékelési típusokat: a gyakorlonoki időszak kezdetén a diagnosztikus értékelést, a folyamat közben a formáló-segítő értékelést és az egyes szakaszok végén a minősítő értékelést. Fontos, hogy az értékelések kritériumai mindig a pedagóguskompetenciák legyenek, de természetesen az együttműködés során a mentornak lehetősége van szubjektívebb vélemények megfogalmazására is (Kotschy , Sallai, & Szőke-Milinte, 2016). Az első gyakorlonoki év elején a mentor és a gyakorlonok közösen készítik el a fejlődési tervet, amelyben összegyűjtik a fejlesztendő pedagógusi kompetenciákat, azokat célokat, amiket a gyakorlonok szeretne elérni és azokat a konkrét feladatokat, amelyekkel ezeket a célokat elérheti. Annak érdekében, hogy a mentor hatékonyan tudja segíteni a fejlődési terv elkészítését, meg kell, hogy ismerje a pályakezdő fiatal előzetes tudását. A diagnosztikus értékeléshez szakmai beszélgetést folytat a gyakorlonokkal, átnézi a portfólióját és egyéb dokumentumait és legalább egy órát látogat is nála.

A gyakorlonoki időszakban a mentor folyamatosan értékeli a szakmai fejlődést, további célok megfogalmazásával, javaslataival támogatja a mentoráltat. A mentori szerepekkel és feladatokkal foglalkozó kurzusok során hasznos tanácsokat kaptam arra vonatkozóan, milyen pozitív attitűddel kell rendelkezni ahhoz, hogy valódi támogató, segítő közeget tudjak megteremteni a közös munkához. Megtanultam, hogy empatikusnak, nyitottnak, türelmesnek és elfogadónak kell lennem, de ugyanakkor tudatosan, magabiztosan és objektíven kell végezni az értékelést. Szem előtt kell tartanom, hogy az ellenőrzés, értékelés mindig a

fejlesztést, a pozitív megerősítést szolgálja, amelynek során fontos, hogy a gyakoronok is reflektáljon a saját tevékenységére. Segítségemmel és támogatásommal képessé kell válnia arra, hogy meg tudja fogalmazni, mit ért el az adott időszakban és miben kell még fejlődnie. Ehhez akár a Swot analízist is alkalmazhatjuk, amelynek segítségével feltárhatja erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és az esetleges veszélyeket is. Úgy vélem munkánk akkor lesz igazán hatékony és eredményes, ha a fejlesztendő területek meghatározása az egyes kompetenciák tekintetében közös döntésünk alapján jön létre.

2.1.7 Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

A kommunikáció során ismereteket, információkat és érzelmeket adunk át valamilyen jelrendszer vagy eszköz használatával. Az iskolában a pedagógusnak kommunikálnia kell a tanulókkal, a kollegáival, a szülőkkel és olyan szakemberekkel, akikkel a munkája során kapcsolatba kerül. A kialakult konfliktushelyzeteket és a felmerülő problémákat fel kell tudni tárni és meg kell tudni oldani, ha szükséges, szakmai segítség kérésével. Az oktatási-nevelési intézmények sem lehetnek mentesek ezektől a helyzetektől, hiszen az iskola egy olyan sokszereplős intézmény, ahol a szereplők között bonyolult, hierarchikus viszony van, és ezek a viszonyok bonyolult kapcsolati háló mentén írhatók le (Birloni & Sík, 2013.). Gyakorló pedagógusként azt tapasztalom, hogy az elmúlt néhány tanévben olyan konfliktushelyzetekkel, szituációkkal és az általános iskolai korosztályra eddig nem jellemző fegyelmi vétségekkel találkozom, amelyek megoldása komoly kihívást jelent számomra és sok esetben igényli akár szociális munkás, iskolapszichológus vagy egyéb szakember bevonását is. Szeretnék ennek a kompetenciaterületnek kapcsán is visszautalni kolleganómmal közösen készített minikutatásunkra intézményünkben, ahol megpróbáltuk feltárni azokat a problémákat, amelyekkel a több mint 20 éve pályán lévő pedagógusok szembesülnek a munkájuk során. Véleményük szerint a tanulók neveltségi szintje sok tekintetben romlott, ami részben a szülők nevelési elveinek változásában keresendő. A legtöbb családban otthon nincsenek szigorú szabályok, sok esetben a gyerekek diktál, és a szülő behódol neki, ezáltal az iskolát túl szigorúnak gondolják, tele szabályokkal. A tanulók sokszor nem fogadják el a tanár utasítását, visszabeszélnak, alkudoznak. Több családban a szülő a gyermekével baráti viszonyt ápol, bármilyen probléma, fegyelmi vétség esetén védi a gyermekét, aki nem lehet hibás, csak a pedagógus vagy egy másik gyermek. Gyakori, hogy a szülő a gyermek előtt vagy a gyermekével közösen szidja a pedagógust, ezáltal a felnőtt tekintélye csorbul. A szülőkkel való kapcsolattartás módjai is jelentősen megváltoztak. A személyes találkozások-szülői értekezlet, fogadóóra- helyett szívesebben kommunikálnak a különböző közösségi felületeken, ugyanakkor azt is tapasztaljuk, hogy többségük nem követi nyomon az iskolai történéseket.

Jelentős részük kevés időt tölt napi szinten a gyermekével, kevés szó esik az iskolai történésekről otthon (Szabóné Maretics & Vancsura-Szabó, 2024.).

Az előbb említett problémákkal napi munkám során én is találkozom, ezért hasznosnak találtam azokat a kurzusokat, ahol különböző esetmegbeszéléseket folytattunk, hiszen egyrészt tanácsokat kaptam a konfliktuskezeléssel kapcsolatosan, másrészt olyan technikákat és módszereket sajátíthattam el, amelyeket nemcsak pedagógusként, de mentorként is alkalmazni tudok majd. Ezeken az órákon sokat tanulhattam a szaktársaimtól is, hiszen különböző intézményekből érkeztünk, más-más problémákkal kell megküzdenünk napi szinten és akár egy másfajta nézőpontból megközelítve egy adott helyzetet, hasznos tanácsokkal tudtuk egymást segíteni. A pedagógus szerepei és munkatevékenysége kurzus szintén az iskola életében előforduló különböző konfliktushelyzetek kezelésében és megoldásában nyújtott számomra segítséget, valamint arra is rávilágított, hogy pedagógusként hányféle szerepben kell helyállnunk a szakmai életünkben és a társadalmi életünkben. Megtanultam, hogy fel kell ismernünk, hogy egy adott helyzetben milyen szerepben vagyunk jelen. A többi emberhez hasonlóan a pedagógusnak is meg kell küzdenie saját, belső feszültségeivel és bizony a munkája során nagy jelentőséggel bír, hogy mennyire tudja az indulatait kezelni, belső egyensúlyát megőrizni, hiszen „a tanárnak a saját személyisége a legfőbb munkaeszköze”(Szekszárdy,1994:19).

Úgy gondolom, hogy a pályakezdő fiatalnak a szülőkel való kommunikáció valamint a kollégákkal való együttműködés során a nehézségei leginkább az életkori különbségekből fakadhatnak, valamint idő kell ahhoz, hogy megismerje a szülők szociokulturális hátterét. Ugyancsak időre van szüksége ahhoz, hogy megismerje az általa tanított tanulókat és feltérképezze kapcsolatrendszerüket. Tanácsadóként, személyes támogatóként tudom őt segíteni ebben a folyamatban. Mentorként pedig az is feladatom, hogy segítsen beilleszkedését a tantestületbe, támogassam abban, hogy együttműködése pozitív irányba alakuljon nemcsak azokkal a kollegáival, akikkel közvetlen napi kapcsolatban van.

Az előzőekben említett kurzusok során azt is elsajátíthattam, mik a jellemzői a hatékony kommunikációnak, amelyet mentorként alkalmazhatok a gyakornokkal szemben. Arra ösztönöztek, hogy újra felelevenítsem ismereteimet a Gordoni kommunikációról, hiszen a megerősítő, pozitív és javaslatokat megfogalmazó hozzáállással tudom leginkább a mentoráltat támogatni. Gordon modelljének az egyik legfontosabb alapelve, hogy nyíltan és tisztán kommunikálunk, egyrészt pontosan megfogalmazzuk az igényeinket, másrészt aktívan figyelünk a partnerünk mondanivalójára. Kerüljük el a közléssorompókat – például utasítás, kioktatás, kritika, minősítés, konkrét tanács, kérdőre vonás, figyelmeztetés stb. - amelyek

gátolják a hatékony kommunikációt. Helyette az „odafigyelési módszerekkel” érhetjük el a valódi célunkat. Csendben végig hallgatjuk a gyakornokot, és a mondandójára koncentrálnunk, megpróbáljuk megérteni a problémáját, egyszerű megerősítéssel, akár csak egy bólintással kifejezzük az együttérzésünket. Zárt és eldöntendő kérdések helyett nyitott kérdéseket teszünk fel, amelyekkel próbáljuk a beszélgetést előre lendíteni és az értő figyelem során pedig igyekszünk minél jobban megérteni az ő álláspontját, véleményét (Gordon & Burch, 2001).

2.1.8 Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

Úgy gondolom, a pályán eltöltött 27 tanév bizonyítja elkötelezettségem a pedagógusi hivatás mellett. Az első két tanévet leszámítva ugyanabban az intézményben dolgozom, amelynek szervezeti életében tevékenyen veszek részt. A kezdeti időszakban napközis nevelőként dolgoztam alsó tagozaton, majd ahogy képeztem magam, újabb és újabb területeken kaptam lehetőséget. Szaktanári, osztályfőnöki, munkaközösségvezetői feladatokat bíztak rám. Néhány évig az iskolai könyvtárat is vezettem. Felelősségvállalásomat a szakmai fejlődésért véleményem szerint egyértelműen bizonyítja, hogy a pedagógus szakvizsga megszerzésére irányuló képzésre jelentkeztem és mentorként szeretném segíteni a pályakezdő fiatalokat. Az eddigi munkám során szerzett tudást, tapasztalatot szeretném nekik átadni és támogatni, segíteni őket a kezdeti időszakban. Ahhoz, hogy hatékonyan tudjam őket segíteni, nemcsak a saját szakterületemen és a saját pedagógiai gyakorlatomban kell hitelesnek lennem, hanem alapos ismeretekkel kell rendelkezniem a gyakornok segítésében, motiválásában, fejlesztésében is. A képzés elvégzése után is folyamatosan figyelemmel kell kísérnem a fejlesztő tevékenységgel kapcsolatos módszertani szakirodalmat, ajánlásokat, ugyanúgy ahogyan azt az általam tanított szaktárgy tekintetében is teszem. Mentorként még tudatosabban kell figyelnem saját lelki egészségem megőrzésére, önbizalmam erősítésére, személyiségem folyamatos fejlesztésére. Számomra ebből a szempontból is hasznos volt a képzés, mert ráébredtem, hogy sokkal többet kell foglalkoznom saját magammal, a személyiségem fejlesztésével. Rádöbbentett, hogy lehet bármilyen sok munkahelyi feladat, családi probléma, hétköznapi tennivaló, saját magamtól nem szabad sajnálnom az időt. Akkor fogom tudni oktató-nevelő munkámat hatékonyan végezni, fejleszteni tanítványaimat és támogatni a rám bízott pályakezdőt, ha én magam is lelkiileg erős és egészséges vagyok.

Ez a kompetencia a gyakornokokban teljes mértékben a kezdő szakaszban alakul ki és nagyban függ a személyiségüktől és a velük szemben megfogalmazott elvárásoktól. Így ezen a területen a mentornak hatalmas a felelőssége, különös tekintettel a reflektív gondolkodás kialakítására (Kotschy , Sallai, & Szőke-Milinte, 2016). Ez okból kifolyólag lenne jó követni azt az

elképzelést, hogy a pályakezdő nem kap a kezdő szakaszban saját osztályt és fokozatosan terhelik a különböző feladatokkal. Sajnálatos módon a legtöbb intézményben ez kivitelezhetetlen, mert a pedagógushiány miatt kénytelen a gyakornok osztályfőnöki feladatokat ellátni, így mentorként még nagyobb a felelősségünk abban, hogy szakmai fejlődését támogassuk.

2.2 Szakmai fejlődés tényeinek összegzése

A pedagógus szakvizsgás képzés négy féléve alatt sokféle kurzusom vettem részt, amelyek mindegyike hasznos volt számomra valamilyen szempontból és úgy érzem mind a nyolc pedagóguskompetencia terület tekintetében fejlődtem, kisebb vagy nagyobb mértékben. Számomra nagyon szimpatikus volt az oktatók hozzáállása, akik nem a klasszikus tanár-tanítvány szerepek szerint viszonyultak hozzánk hallgatókhoz, hiszen tisztában voltak velem, hogy mindannyian gyakorló pedagógusok vagyunk, akik munka mellett végzik el ezt a képzést. Úgy vélem, a szaktársaimmal is sikerült jó kapcsolatot kialakítanom, érdekes volt megtapasztalni, hogy bár az ország más-más részein dolgozunk, különböző korosztályokat, különböző intézménytípusokban oktatunk és nevelünk, a hétköznapi problémáink és küzdelmeink nagyon hasonlóak. Néhányukkal biztos vagyok benne, hogy a távolság ellenére is a szakmai kapcsolat valamilyen formában meg fog maradni.

Az első év kurzusai fejlesztették széleskörű szakmai tájékozottságomat, megismertették velem az intézmények szervezeti működésének sajátosságait, az azt befolyásoló külső és belső tényezőket, a szervezetek jogi szabályozását, tanultam a hatékony szervezetfejlesztésről, a szervezetek érték és normarendszeréről. A saját intézményemet több szempontból is meg kellett vizsgálnom és elemeznem, amely lehetőséget adott számomra, hogy egyrészt iskolánk alapdokumentumait újra áttanulmányozzam, másrészt újabb nézőpontokból vizsgáljam meg működését és az esetleges feltárt problémák megoldására javaslatot tegyek. Ezek a kurzusok ahhoz is hozzájárultak, megismerjem a szakterületemhez kapcsolódó szakirodalmi forrásokat valamint a pedagógusképzés és továbbképzés rendszerét és a hozzájuk kapcsolódó követelményrendszert is.

Az önismereti tréningeken egyrészt olyan gyakorlatokat, feladatokat sajátítottam el, amelyeket a mindennapi munkám során alkalmazni tudok akár az osztályfőnöki, akár az etika óráimon, másrészt erősödött az önbizalmam, fejlődött az önismeretem, a magamról alkotott képem. Segített abban, hogy felismerjem, foglalkoznom kell saját lelki egészségemmel.

A második év tantárgyai magára a mentori tevékenységre készítettek fel, így ezt az időszakot éreztem a leghasznosabbnak. A felnőttképzéssel kapcsolatosan nem rendelkezttem előzetes

ismeretekkel, tapasztalattal, így számomra a felnőttoktatás módszertana és az ifjúkor pszichológiája kurzusok igazán érdekesnek és hasznosnak bizonyultak. Megismertem a felnőtt tanulók és a felnőttkori tanulás jellemzőit, a felnőttoktatás módszereit és a felnőttoktatóval szembeni elvárásokat. Úgy gondolom, jövőbeli hatékony mentori munkámhoz leginkább azok a kurzusok járultak hozzá, amelyeken a mentor szerepeivel és feladataival, a mentorálás folyamatával ismerkedtünk meg, valamint a mentoráláshoz szükséges sajátos ismeretekkel, képességekkel és attitűdökkel. A mentorálás egyes dokumentumainak megismerése, a mentorálási tervek készítése, az intézményünk gyakoronoki szabályzatának több szempontú elemzése bővítette szakmai ismereteimet.

2.3 Összegző reflexió a szakmai fejlődésről

A képzésre való jelentkezésemet több tényező motiválta. Egyrészt mindig is úgy gondoltam, hogy pedagógusként törekednem kell a folyamatos szakmai fejlődésre és képesnek kell lennem a megújulásra, követnem kell a pedagógiai nézetrendszer változásait és tudatosan kell törekednem arra, hogy elkerüljem a kiégést. Másrészt az iskolavezetés folyamatosan ösztönöz arra, hogy szerezzem meg a Mesterpedagógus fokozatot, amelynek előfeltétele a pedagógusszakvizsga megléte és szeretnék, ha bekapcsolódnék a pályakezdő fiatalok mentorálásába intézményi szinten. Miután felnőtt gyermekeim tanulmányaik és munkájuk miatt elköltöztek otthonról, hirtelen sok szabadidőm lett és ez a tény is segítette meghozni a döntésemet, hogy belevágja valami ismeretlenbe. Sok év kihagyása után bevallom nem volt egyszerű dolog újra visszaülni az iskolapadba, ugyanakkor élveztem is a konzultációs alkalmakat: új embereket megismerni, kicsit kiszakadni a megszokott mókuserékből, felnőttek között lenni és szakmai kérdésekről folytatni építő jellegű beszélgetéseket pozitívan hatott rám. Úgy vélem azon túl, hogy a képzés során elsajátítottam azokat az ismereteket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a kezdő pedagógusok szakmai fejlődését segíteni tudjam, még tudatosabban végzem a munkámat és ezt annak is köszönhetem, hogy elemzőképességem és reflektív gondolkodásom rengeteget fejlődött. Önbizalmam, önbecsülésem sokat erősödött, megtanultam, hogy személyiségem folyamatos fejlesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy a munkámat hatékonyan tudjam végezni. Akkor tudok csak igazán hiteles lenni pedagógusként és mentorként egyaránt, ha hiszek a saját képességeimben.

3. További tanulási célok és fejlődési célok megfogalmazása

Azt a nézetet vallom, hogy a folyamatos szakmai fejlődés elengedhetetlen ahhoz, hogy pedagógusként hatékonyan és eredményesen tudjam a munkámat végezni. Életünk minden

szakaszában az élethosszig tartó tanulás jegyében szükséges, hogy fejlesszük kompetenciáinkat. Tanári munkámat mindig is hivatásnak tekintetem, így számomra fontos, hogy szaktárgyi tudásom, módszertani kultúráim korszerű legyen, hogy lépést tudjak tartani a rohamos technikai fejlődéssel és kihasználjam ezeket a lehetőségeket az IKT eszközök alkalmazásában. Törekszem arra, hogy munkám során alkalmazkodjam a családokban, a szülők nevelési elveiben bekövetkezett változásokhoz és képesnek érzem magam a generációs különbségek áthidalására. Jelenleg nem tervezem újabb egyetemi képzés elvégzését, de abban biztos vagyok, hogy szakmai továbbképzéseken, tréningeken a fejlődésem érdekében részt fogok venni.

3.1 A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába

Úgy gondolom, hogy a képzés kurzusain megszerzett tudást és ismereteket a munkám valamennyi területén tudom majd alkalmazni. Munkaközösségvezetőként eddig is részt vettem intézményünk pedagógiai programjának valamint a helyi tantervének korszerűsítésében, átdolgozásában, az éves munkaterv kidolgozásában, a tantárgyfelosztás elkészítésében. A szervezetek jogi szabályozásáról, a szervezetfejlesztésről tanultak, az elsajátított közigazgatási és vezetési ismeretek arra ösztönöznek, hogy többféle nézőpontból megvizsgálva, sokkal kritikusabban szemlélve iskolánk működését, aktívabban vegyek részt a szakmai párbeszédekben és akár a kezdeményező szerepet felvállalva, mutassak rá a létező problémákra, ill. tegyek javaslatot a megoldásukra. Törekedni fogok arra, hogy munkaközösségem szakmai fejlődését segítsen, biztosítsam a tagjai számára az egymástól tanulás lehetőségét, a tudásmegosztást és velük szemben is a pozitív, megerősítő, javaslatokat megfogalmazó kommunikációt folytassam.

Osztályfőnökként az egyik legfontosabb feladatommak tartom a közösségépítést, közösségformálást, amelyre leginkább az osztályfőnöki és etika órákon van lehetőségem és minden egyéb tanítási időn kívül tervezett szabadidős tevékenység alkalmával. Az önfejlesztő tréningek és a Játék és tanulás kurzus során számos ötletet kaptam arra, hogyan tudom tanulóim együttműködési hajlandóságát, toleranciáját, türelmét, szociális kompetenciáját fejleszteni és segíteni őket abban, hogy leküzdjék a gátlásaikat és ki tudják mutatni, meg tudják fogalmazni az érzéseiket, érzelmeiket. Úgy gondolom, számos jó játékot, gyakorlatot, egyéni, páros és csoportos feladatot sajátítottam el, amelyek alkalmazásával az élménypedagógia eszközeivel tudom majd közösségformáló munkámat végezni. Ezeket a játékokat szaktanárként is be tudom építeni a mindennapi munkám során, kisebb átalakításokkal az angol óráimon is hasznosak lehetnek a tanulási képességek, a beszédkészség, a kommunikáció és a logikus gondolkodás

fejlesztésére is. A konfliktuskezelés tekintetében is sikerült megújulnom a képzés által, az esetmegbeszélések alkalmával nemcsak az oktatótól, de szaktársaimtól is hasznos tanácsokat kaptam, különböző konfliktuskezelési technikákat sajátítottam el, amelyeket a felmerülő problémás helyzetekben tudok majd alkalmazni a tanulóknak, a szülők és a kollegák esetében egyaránt. Megerősítést kaptam abban is, hogy külső szakember segítségét kérni egy-egy esetben nem az én kudarcomat jelenti, inkább azt a felismerést, hogy egyedül nem vagyok képes az adott helyzet megoldására.

Az előbb felsoroltakon túl a két év során a mentorálás folyamatával kapcsolatosan sajátítottam el mindazt az ismeretet, amely hozzájárul ahhoz, hogy a rám bízott pályakezdő fiatalok szakmai fejlődését hatékonyan tudjam támogatni. A következő tanévtől már számít rám az iskolavezetés ebben a szerepkörben, így az eddig megszerzett tudást igyekszem majd minél jobban kamatoztatni. Ugyanakkor azt is szem előtt kell tartanom, hogy folyamatosan képezem magam tovább ezen a területen és kísérem figyelemmel a mentorálás módszertanával kapcsolatos szakirodalmat. Igényeljem egyrészt az iskolavezetés, másrészt a gyakornokom visszajelzéseit, és ezeket használjam fel a saját önfejlesztésem érdekében, valamint ne feledkezzek meg a folyamatos önreflexióról a saját mentori tevékenységemmel kapcsolatosan.

3.2 Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálása

Jelenleg még nem vagyok részese a mentorálási folyamatoknak, de a képzés során megismerkedtem az intézményünkre vonatkozó gyakornoki szabályzattal, betekintést nyertem a mentorok és gyakornokok által készített dokumentumokba és interjút készítettem olyan kollegákkal, akik jelenleg gyakornoki státuszban dolgoznak nálunk, ill. olyanokkal, akik már túl vannak a gyakornoki minősítő vizsgán. Ezáltal lehetőségem nyílt arra, hogy feltérképezem, mennyiben valósul meg mindaz a gyakorlatban, amit a képzés során elméletben megtanultunk. Iskolánkban mentori tevékenységre felkészítő pedagógus szakvizsgával rendelkező pedagógus nem dolgozik, így ha a gyakornok alsó tagozaton tanít, akkor a tanító párját, szaktanárok esetében pedig a munkaközösségvezetőt nevezik ki mellé segítőnek. Akik az idei tanévben gyakornok státuszban vannak, mindannyian egy-egy alsós osztály napközis nevelői és mellette valamilyen készségi tárgyat is oktatnak, mivel pedagógushiánnyal küzdünk, így több a neveléssel-oktatással lekötött idejük, mint ahogyan azt a gyakornoki szabályzat meghatározza. Az előbb említett pedagógushiány miatt az órarend készítésekor nem lehet azt a szempontot figyelembe venni, hogy a mentor és a gyakornok számára biztosítson közös lyukas órákat, mert fontosabb az óraadó tanárokhoz, az alsóból felsőbe feltanítókhoz, a még meglévő csoportbontásokhoz, a testnevelés és etika órákhoz való alkalmazkodás.

Az interjúk készítése során számos problémát említettek nekem, amelyek nemcsak a tanév kezdetekor jelentettek számukra nehézséget. Mindannyian úgy gondolják, hogy nincs fokozatosság és túl sok feladatot kell egyszerre elvégezniük, egyből a mély vízbe dobták őket. Hiányzott számukra az iskolai élet rejtett dolgaiba való bevezetés, az íratlan szabályok megismertetése, túl soknak és nyomasztónak érzik a feléjük támasztott elvárásokat a közvetlen munkatársak, a mentor, a szülők, az intézményvezető részéről. Volt olyan gyakornokunk, akit az első évben rögtön tanfolyamra küldtek, ami nem volt egyszerű számára a tanítás mellett. A tanítóként végzett fiatalok pedig azt emelték ki leginkább, hogy az egyetemen és a kéthónapos szakmai gyakorlat során a főbb tantárgyak tanításának a módszertanán van a hangsúly. Kevés idő jut a készségtárgyakra, a legkevesebbet pedig a délutáni tanóra megszervezéséről tanulnak. Így napközis nevelőként elkezdni a pedagógus pályát nagy kihívás. Nehézséget okoz számukra a napi adminisztrációs feladatok ellátása, a tanulók motiválása, a felzárkóztatás megvalósítása, a tanításon kívüli egyéb feladatok. Szinte az első héttől kezdve be kellett kapcsolódniuk az intézmény programjainak előkészítésébe és lebonyolításába, a tanteremi és folyosói dekorációk elkészítésébe, a versenyekre való felkészítésbe és az azzal járó szervezési és adminisztrációs feladatok elvégzésébe.

Bízom benne, hogy a közeljövőben a pedagógusok társadalmi, erkölcsi és anyagi megbecsülése pozitív irányba változik és néhány tanév múlva a szakosellátottság intézményünkben 100%-os lesz és mindazt, amit a pályakezdő fiatalok szakmai fejlődésének támogatásáról tanultam a képzés során az a gyakorlatban is abban a formában tud megvalósulni.

3.3 További szakmai tervek

Jelenlegi munkahelyemen a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola Honvéd Utcai Tagiskolájában szeretek dolgozni, úgy érzem, itt szakmailag kiteljesedhetem, szaktanárként, osztályfőnökként, munkaközösségvezetőként egyaránt. Kollegáimmal, a tanulókkal és a szülőkkel is jól tudok együttműködni, a visszajelzéseikből arra következtetek, elismerik a munkámat. A tehetséggondozást mindig is a szívügyemnek tekintettem, szeretek lehetőséget biztosítani a diákjaimnak, hogy minél több alkalmuk legyen kipróbálni magukat versenyhelyzetekben és általa tapasztalatokra tegyenek szert. Pár éve kapcsolódtam be igazán a nyelvvizsgára való felkészítésbe iskolai szinten. Az emelt nyelvi csoportokba járó 8. évfolyamos tanulók esetében felmerült az az igény a szülők és az iskolavezetés részéről, hogy a sok éves nyelvtanulást középfokú nyelvvizsgával zárjuk le. Úgy gondolom, ezen a területen szükségem van még további fejlődésre. Motiváltan és kellő lelkesedéssel fogok belevágni a jövő tanévtől a gyakornokok mentorálásába és bízom benne, hogy talán egyetemi hallgató

szakmai gyakorlatát is segíthetem majd a jövőben. Távlabbi terveim között szerepel a mesterpedagógus fokozat megszerzése is, hiszen részben ezért is végeztem el ezt a képzést. A minősítésre való jelentkezést azonban nem szeretném sürgetni, először inkább az újonnan megszerzett tudást és ismereteket szeretném a munkám során alkalmazni.

4. Összegzés

Portfólióm három fő fejezetre tagolódik. Az első fejezetben a szakmai életutamat mutatom be. Ezt követik a képzéssel kapcsolatosan megfogalmazott indítékaim és elvárásaim. A képzésre egyrészt azért jelentkeztem, mert szeretném mentorként az intézményünkbe érkező pályakezdő fiatalokat hatékonyan támogatni és terveim között szerepel a Mesterpedagógus fokozat megszerzése is. Pedagógusként fontosnak tartom az önértékelést, mert segítségével leszünk képesek szakmai fejlődésünket elősegítő célokat kitűzni magunk elé, és tudatosan fejleszteni képességeinket. SWOT analízist készítettem, amellyel az erősségeimre és gyengeségeimre világítok rá és megfogalmazom az ezekből adódó lehetőségeket és veszélyeket.

A második fejezetben ismertetem, hogy a pedagógus szakvizsgás képzés egyes kurzusain tanultak hogyan és milyen mértékben hatottak szakmai fejlődésekre. A nyolc pedagóguskompetencia mentén haladva vázoló fel, hogy az egyes kompetenciaterületek tekintetében miben fejlődtem leginkább, valamint a mentorálás folyamatához szükséges ismereteket, készségeket, jártasságokat milyen mértékben sikerült elsajátítanom. A kompetenciaterületek elemzése során reflektálok azokra a dolgozataimra, amelyeket a képzés alatt készítettem és hozzájárultak fejlődésemmel, ezen kívül felvázolom azokat a konkrét tevékenységeket, amelyekkel a pályakezdő pedagógus előrehaladását támogathatom az egyes kompetenciák tekintetében. A képzés során széleskörű szakmai tájékozottságra tettem szert, megismertem az intézmények szervezeti működésének sajátosságait, az azt befolyásoló külső és belső tényezőket, a szervezetek jogi szabályozását, a pedagógusképzés és továbbképzés rendszerét és a hozzájuk kapcsolódó követelményrendszert. Elsajátítottam azt az elfogadó, támogató, türelmes és pozitív attitűdöt, valamint azokat a kommunikációs technikákat, amelyek segítségével támogatni tudom a kezdő pedagógusok szakmai fejlődését. Megismertem a mentor szerepeit és feladatait, a mentori tevékenység folyamatát és az ehhez szükséges dokumentumokat. Képesé váltam a hatékony minta és segítségnyújtásra a pedagógiai szituációk és folyamatok tervezésében, megvalósításában és elemző értékelésében. Elsajátítottam a reflektív gondolkodás fejlesztésének módszereit és technikáit, amelyeket nemcsak mentorként tudok alkalmazni a jövőben, hanem saját fejlődésem elősegítésére is. A képzés segített abban, hogy felismerjem, akkor tudom eredményesen végezni támogató

munkámat, ha tudatosan figyelek saját lelki egészségem megőrzésére, önbizalmam erősítésére, személyiségem fejlesztésére. A második fejezet vége tartalmazza a szakmai fejlődésem tényeinek összegzését a képzés során, valamint az erre adott reflexiót.

Portfólióm harmadik fejezetében összegyűjtöttem, hogy a képzés során elsajátított ismereteket hogyan tudom beépíteni oktató-nevelő munkámba munkaközösségvezetőként, osztályfőnökként és szaktanárként a mindennapokban. Jelenlegi munkahelyemen szeretek dolgozni, úgy vélem, itt szakmailag kiteljesedhetem, szaktanárként, osztályfőnökként, munkaközösségvezetőként egyaránt. A tehetséggondozás mindig fontos szerepet kapott munkám során, szeretek lehetőséget biztosítani a diákjaimnak, hogy minél több alkalmuk legyen kipróbálni magukat versenyhelyzetekben és általa tapasztalatokra tegyenek szert. Pár éve készítem fel tanulóimat nyelvvizsgára a tanítási órák keretein belül. Szeretném ezen a területen még tovább fejleszteni magam. Motiváltan és kellő lelkesedéssel fogok belevágni a jövő tanévtől a gyakornokok mentorálásába, törekszem arra, hogy folyamatosan képezzem magam és figyelemmel kísérem a mentorálás módszertanával kapcsolatos szakirodalmat. Távlabbi terveim között szerepel a Mesterpedagógus fokozat megszerzése is.

5. Irodalomjegyzék

- Bakacsi, G. (2010). *A szervezeti magatartás alapjai*. Budapest: Aula.
- Báthory, Z. (1997). *Tanulók, iskolák-különbségek Egy differenciálás tanításeméleti vázlat*. Budapest: Okker.
- Birloni, S., & Sík, E. (2013.). *Iskolai konfliktusok*. Budapest: Human Profess Kft.
- Brassói, S., Hunya, M., & Vass, V. (2005). A fejlesztő értékelés: az iskolai tanulás minőségének javítása. *Új Pedagógiai szemle*, 55(7-8), 4-17.
- Falus, I. (2009.). *Tanári képesítési követelmények-kompetenciák-sztenderdek*. Forrás: Oktatókutató és fejlesztő intézet honlapja Letöltés dátuma: 2023.11.15. <https://ofi.oh.gov.hu/tanari-kepesitesi-kovetelmenyek-kompetenciak-sztenderdek>
- Gordon, T., & Burch, N. (2001). *Emberi kapcsolatok Hogyan építhejük, Hogyan ronthatjuk el?* Budapest: Assertiv.
- Gulya, N., Szivák, J., & Fehérvári, A. (2020.). A reflektív naplók alkalmazásának lehetőségei a tanárképzésben. *Iskolakultúra*, 30 (9),45-63.
- Hornyák, É. (2013.)*Készítsd el a saját magad SWOT analízisét!* S-Coaching honlapja. Letöltés dátuma: 2023.10.17. Forrás: <https://s-coach1.blogspot.com/2013/08/keszitsd-el-sajat-magad-swot-analiziset.html>
- Hunya, M. (2014.). *Reflektív pedagógus-reflektív gyakorlat, tapasztalati tanulás*. Forrás: Oktatókutató és fejlesztő intézet honlapja Letöltés dátuma: 2024.01.19. <https://ofi.oh.gov.hu/publikacio/reflektiv-pedagogus-reflektiv-gyakorlat-tapasztalati-tanulas>
- Kotschy, B., Sallai, É., & Szőke-Milinte, E. (2016.). Mentorok tevékenységének támogatása Segédanyag a köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusgyakornokok mentorainak. Forrás: Oktatási Hivatal honlapja Letöltés dátuma: 2023.10.15 https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/mentori_segedlet.pdf
- Martin, J. (2022.) Tanítsunk tanulni! *Új köznevelés*, 78(5-6), 38-43.
- Serfőző, M. (2005). Az iskolák szervezeti kultúrája. *Iskolakultúra*, 15(10),70-83.

- Steigervald , K. (2020.). *Generációk harca Hogyan értsük meg egymást?* Budapest: Partvonal.
- Sümegei, T. (2020.)*Saját SWOT analízis* Fedezd fel magad honlapja Letöltés dátuma: 2023.10.17. <https://fedezdfelmagad.ewk.hu/sajat-swot-analízis/>
- Szabóné Maretics , V. (2023.) *Integrációs gyakorlat bemutatása.*
- Szabóné Maretics, V. (2022.) *Saját intézmény elemző bemutatása.*
- Szabóné Maretics, V. (2016.) *Portfólió a Pedagógus II. fokozat eléréséhez*
- Szabóné Maretics, V., & Vancsura-Szabó, N. (2023.)*Differenciálás iskolánkban a tanítási-tanulási folyamatban.*
- Szabóné Maretics, V., & Vancsura-Szabó, N. (2024.) *Pedagógusok problémái napjainkban.*
- Szécsény, I. (2005.) *A közösség szerepe az egyén szocializációjában.* Osztályfőnökök Szakmai Egyesülete honlapja Letöltés dátuma: 2024. 03.12. <https://osztalyfonok.hu/182/>
- Szekszárdi , J. (1994.) *Konfliktus és pedagógia. Új Pedagógiai Szemle, 44(11),17-27.*
- Szivák, J. (2010.). *A reflektív gondolkodás fejlesztése.* Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
- Tamás, S. (dátum nélk.). *Fedezd fel magad.* Forrás: <https://fedezdfelmagad.ewk.hu/sajat-swot-analízis/>
- Torgyik, J., & Karlovitz, J. (2006.). *Multikulturális nevelés.* Budapest: Bölcsész Konzorcium.
- Vass, V. (2009.. június 17.). *A kompetencia fogalmának értelmezése.* Forrás: Oktatókutató és fejlesztő intézet honlapja Letöltés dátuma: 2024.02.10. <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/hazai-fejlesztési/kompetencia-fogalmanak>
- 326/2013.(VIII.30) Kormányrendelet
<https://njt.hu/jogszabaly/2013-326-20-22>
- 2003.évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi törvény módosításáról
<https://njt.hu/jogszabaly/2003-61-00-00>

6. Ábrajegyzék

1. ábra: A SWOT logikája Forrás: Hornyák, É. (2013.)*Készítsd el a saját magad SWOT analizését!* S-Coaching honlapja.Letöltés dátuma: 2023.10.17. Forrás: <https://s-coach1.blogspot.com/2013/08/keszitsd-el-sajat-magad-swot-analiziset.html> 6.oldal
2. ábra: Saját SWOT elemzés Forrás: Saját szerkesztés 7.oldal

7. Mellékletek

Magyar Agrártudományi Egyetem Kaposvári Campus

Speciális nevelési feladatok 1. Gróf Anita

Szabóné Maretics Veronika

Esettanulmány

Kaposvár, 2023. január 4.

Dolgozatomban egy olyan volt tanítványom esetét mutatom be, amely több szempontból is 27 éves tanári pályám egyik meghatározó emléke. Egyrészt szerencsére nem nagyon találkoztam a sok év alatt olyan tanulóval, aki valamilyen veleszületett fejlődési rendellenességgel élte a mindennapjait, másrészt, ha egy ilyen állapothoz társul egy hirtelen kialakuló, a tudomány akkori állása szerint gyógyíthatatlan betegség, az minden tekintetben egy különleges élethelyzet. Véleményem szerint példaértékű volt a szülők és az őt tanító pedagógusok együttműködése, amellyel sikerült elérnünk, hogy az érintett tanuló az általános iskola mind a 8 évfolyamát teljesítse és közösen megtalálni számára azt a középfokú intézményt, ahol továbbtanulhatott és olyan szakmát választhatott, amit a kialakult gyógyíthatatlan betegségével is végezhet. Esetleírásomban a személyiségi jogokra hivatkozva tanítványomat X.Y.-nak fogom nevezni és nem írom le annak az iskolának a nevét sem, ahol őt tanítottam.

A veleszületett fejlődési rendellenességek a megtermékenyítéstől a születésig terjedő időszakban kialakuló öröklött, szerzett, ill. különböző környezeti ártalmak miatt kialakult fejlődési zavarok. Legtöbbször több tényező együttes hatására jönnek létre, így a pontos okokat általában nehéz azonosítani. Különböző szűrési módszerekkel már a magzati életben, esetleg a születés utáni időszakban észlelhetők. Jellemzőjük, hogy a teljes gyógyulás ritka, hosszú távon rokkantságot valamint munkaképtelenséget is okozhatnak. A veleszületett fejlődési rendellenességek eredetük szerint lehetnek: genetikai defektusok, környezeti ártalmak okozta defektusok, szerzett tényezők miatt kialakult problémák (csípőficam, koraszülés) valamint egyéb ismeretlen okok miatt is létrejöhetnek. A végtagfejlődési rendellenességek a veleszületett elváltozások között csekély arányban fordulnak elő, átlagosan tízezer újszülöttről tízet érintenek. A végtaghiány ritka, de súlyos fejlődési rendellenesség. A hasadt kéz szindróma főképpen a középső ujjat, ujjakat, ill. a kéz középső sugarát érinti. A beteg nem tudja a tárgyakat a hagyományos módon megfogni, tudja használni a kezét, de nem a megszokott módon.

X.Y. tanulóknak a bal kézfejen a középső három ujja hiányzott, csak csonkok voltak láthatóak, ill. a meglévő hüvelyk és kisujja is deformitást mutatott. Felső tagozaton voltam az osztályfőnöke 5-8. osztályig. Amikor 4. osztályosok voltak, leendő osztályomat többször meglátogattam a tanítási órákon és a szabadidős foglalkozásokon, hogy minél jobban megismerjem a gyerekeket valamint a tanító nével és a napközis nevelővel is sokat beszélgettem róluk. Az első 2-3 alkalommal nem is vettem észre XY testi fogyatékoságát.

Ugyanolyan vidám, tevékeny, érdeklődő gyermek volt, mint a többiek. Az osztálytársai sem viselkedtek vele megkülönböztetett módon. Természetesen, mindenféle kirekesztés nélkül játszottak, beszélgettek, tanultak vele.

A két kolleganővel folytatott beszélgetések során tudtam meg, hogy veleszületett fogyatékossgal jött a világra. Már kisgyermek korában megtanulta használni a sérült kezét is, nem befolyásolta a mindennapi életét, hogy hiányoznak az ujjai. Ügyesen használta az ép kezét mindenre és megtanulta, hogy a sérült kezével hogyan tudja a feladatokat megoldani. Nem volt szüksége segítségre sem az öltözködésben, sem a tanszereinek a ki-bepakolásában, sem az étkezésben. Teljesen megszokta, hogy így kell megoldania a feladatait a mindennapokban. Az osztálytársainak semmilyen előítéletei nem voltak. Soha nem bántották, nem sértegették. Természetesen viselkedtek vele. Ugyanúgy játszott, futkározott, labdázott, mint a többiek. Soha nem bántotta senki a keze miatt. A súrlódások a társakkal a korosztályának megfelelőek voltak.

Az alsós tanítók a szülőktől kaptak meg minden információt a gyermek egészségügyi állapotával kapcsolatban. X.Y. egészen kicsi korától fogva szemüveget is hordott enyhe kancsalsága miatt, gyenge dioptriával. Mindkét problémájával rendszeresen jártak kontroll vizsgálatokra. A pedagógusok részéről nem volt igazán szükség semmilyen megkülönböztetett figyelemre, hiszen testi fogyatékossga nem befolyásolta sem a fizikai, sem a lelki, sem az értelmi fejlődésben. Alsó tagozaton a nagyon jó tanulók közé tartozott. Rendkívül szorgalmas volt, tanulmányi átlaga a 4,3-4,7 között mozgott. Nagyon igyekezett megfelelni a saját maga, illetve az édesanyja által elvárt eredményeknek. Alsós volt még, amikor a szülei elváltak és ő az édesanyjával maradt, de természetesen édesapjával is rendszeresen találkozott. Édesanyjánál egy féltestvére született, akiről mindig nagy szeretettel beszélt. Osztályfőnökeként rendszeresen beszéltem mindkét szülőjével, éreztem, hogy a gyermek édesanyjától és édesapjától is megkapja a szeretetet, gondoskodást és mindkettőjükhöz nagyon ragaszkodik.

Felső tagozaton osztályfőnökeként angol nyelvet és etikát tanítottam neki. Végtelenül barátságos, kedves, udvarias, közvetlen tanulónak ismertem meg. Sokat beszélgettem vele: nyílt, érdeklődő, érzékeny diák volt. A hobbijait lelkesen csinálta, szívesen próbált ki új dolgokat, szeretett sportolni is, a kedvenc sportjához a kezeit is használnia kellett. Hétfégenként rendszeresen túrázott az iskolai túraszakkörrel. A felső tagozat első három évében a tanulmányi eredménye kicsit gyengült, de még mindig 4 egész körül mozgott. A reál tantárgyakban jeleskedett inkább, kedvenc tantárgya az informatika volt, így szakgimnáziumban szeretett volna továbbtanulni, amire meg is volt minden esélye. A felsős szaktanárok szerint is kedves, udvarias, érdeklődő, szorgalmas tanuló volt. A korosztályának megfelelő fizikai, lelki változások nem jelentkeztek nála olyan intenzíven, mint néhány társánál. A sérült keze továbbra sem befolyásolta jelentősen az életét. Tudott alkalmazkodni a felsőben támasztott elvárásokhoz. Mindenki kedvelte az osztályban, a társai továbbra is teljes mértékben elfogadták, amihez természetesen pozitív személyisége is hozzájárult.

X.Y. életében hatalmas fordulópont és törés is volt egyben a 7. osztály év vége, valamint az azt követő nyári szünet. A tanítási év végén az általam szervezett három napos osztálykiránduláson sajnos már nem tudott részt venni. Az indulás reggelén édesapja kétségbe esve hívott fel telefonon, hogy baj van. Előző este tv-t akartak nézni, de a gyermek panaszkodott, hogy nem látja a filmet. Először nem gondoltak semmi rosszra. Úgy vélték, pihenéssel, egy kiadós alvással megoldódik a látásprobléma, de sajnos nem így történt. Reggel még rosszabb volt a helyzet, X.Y. alig látott valamit, nem tudták elképzelni, mi állhat a hirtelen bekövetkezett állapot mögött. Abban a tanévben a kirándulást követő egy hétben már nem jött iskolába és a tanévzárón sem vett részt. Orvosi vizsgálatok-szemészeti és neurológiai- sora következett, hogy kiderüljön mi okozhatta a hirtelen kialakult nagyfokú látásromlást. Sajnos az orvosi vizsgálatok nem vezettek eredményre. Az első diagnózis a csőlátás volt, amit később az orvosok elvetettek. Nyár végére enyhe javulás volt tapasztalható X.Y. állapotában, de sajnos a sok orvosi vizsgálat ellenére a probléma okát még mindig nem sikerült feltárni. Végül látóidegsorvadást állapítottak meg nála.

A látóideg-sorvadás ritka és nagyon nehezen kezelhető kór, amely általában valamilyen más megbetegedés következtében alakul ki. A látóideg valamilyen okból kifolyólag elpusztul, és ez vezet a súlyos látásromláshoz vagy vaksághoz. Ezt a betegséget jellemzően szerzett vagy öröklött szemészeti, neurológiai vagy belgyógyászati betegségek okozzák. Az elhalt látóideget nem lehet meggyógyítani, elsorvadását csak megelőzni lehet azzal, ha az azt károsító alapbetegséget felfedezik és kezelik. A gyógyulás esélye minden esetben az alapbetegség kezelhetőségétől függ, amelyet sajnos X.Y. esetében nem tudtak feltárni a teljes szemészeti vizsgálat, a CT, MR, a különböző elektrofiziológiai vizsgálatok és a különböző neurológiai vizsgálatok során sem. Így a család azt a végső diagnózist kapta, hogy „a tudomány még nem tart ott, hogy ezt a látásproblémát meg tudják operálni és ezzel javítsanak a fennálló állapoton.” Az általános iskola utolsó évét, azaz a 8. osztályt a szülők kérésére X.Y. iskolánkban végezte el. A gyermeknek sem lett volna jó, ha egy ilyen hirtelen fellépő sokkoló egészségügyi probléma mellett még iskolát is kellett volna váltania. A szülők lelkileg nagyon összetörték, nehezen fogadták el a kialakult helyzetet. Augusztus végén a tanév kezdete előtt az iskolavezetéssel és a szülőkkel egy nagyon komoly beszélgetés során megfogalmaztuk a tanév legfontosabb céljait X.Y. szempontjából: egyrészt teljesítenie kell a 8. évfolyam követelményeit, másrészt találnunk kell számára egy olyan intézményt, ahol tovább tanulhat és valamilyen képesítést szerezhet, amellyel boldogulhat majd a felnőtt életében. Biztosítottuk arról a szülőket, hogy a tantestület teljes mértékben támogatni és segíteni fogja a gyermeket, hogy ezeket a kitűzött célokat elérhesse. Úgy gondoltuk, az ő esetében magántanulóként még nehezebb helyzetben lenne, ha rendszeren jár iskolába, sokkal jobban tud majd haladni a

tananyaggal és sokat jelent majd neki a felnőttek mellett az osztálytársak, barátok jelenléte, segítsége is. Osztályfőnökként úgy éreztem, maximálisan támogatnom kell őt, folyamatosan tartani a kapcsolatot a szülőkkel, az őt tanító szaktanárokkal, ugyanakkor az osztálytársakkal is beszélnem kell a kialakult helyzetről, hogyan tudják őt a mindennapokban segíteni, támogatni és nem utolsó sorban figyelniem kell X.Y.-ra is, hogy milyen lelkiállapotban van, kell –e esetleg kérni iskolapszichológusi segítséget számára.

A tanév első hetében összeültünk az őt akkor tanító szaktanárokkal és átbeszéltük, hogy milyen módszereket alkalmazva tudjuk őt oktatni. Egy ilyen speciális helyzetben fontos a pedagógusok hozzáállása, az elfogadás, a tolerancia, az empátia és az együttműködéshez szükséges kompetenciák megléte. Minden szaktanár a saját tantárgya esetében a tantárgyi tartalom módosításával, egyéni fejlesztési terv készítésével és annak alapján az egyéni haladás ütemének biztosításával tudta őt leginkább segíteni. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmazva, egy-egy tanulási-nevelési helyzet megoldásához alternatív módszereket keresve haladtak a tananyaggal. Az önmagához mért fejlődés értékelésével, a dicséret fokozásával, egyénre szabott feladatokkal, a feladatok megoldásához több idő biztosításával támogattuk őt folyamatosan. Szerencsére okos, értelmes, szorgalmas tanuló volt, így a tanítási órákon mindig nagyon odafigyelt és sok mindent megjegyzett hallás után. Édesapja otthon felolvasta neki az adott tananyagot és ha kellett, többször is átbeszélték ugyanazt az anyagrészt az egyes tantárgyakból. Ebben a tanévben ugyanis az édesapjához költözött, mert ő meg tudta szervezni, hogy minden délután foglalkozzon vele. Az édesanya dolgozott és ott volt neki még az óvodás kisgyermek is.

Természetesen ő is részt vett a nagyobb gyermeke nevelésében, de az édesapa vette át a nagyobb szerepet.

A kollegák leginkább szóban feleltették. Voltak azonban olyan tantárgyak: matematika, fizika, kémia, ahol az írásbeli számonkérést is teljesíteni tudta. A szaktanárok 5-10-szeres nagyításban félkövér betűkkel-számokkal nyomtatták ki a feladatlapokat. Tanórai feladatokat, feladatlapokat számítógépen is oldhatott meg, ahol szintén extra betűméretet és vastagságot használtak a pedagógusok. Természetesen ezekben az esetekben is mindig több idő is rendelkezésére állt a tanulónak. Az osztálytársai, fiúk és lányok egyaránt, folyamatosan segítettek neki elsősorban a tanulásban, de most már a mindennapi életben is: pakolás, közlekedés az iskolában és az udvaron. Voltak nagyon jó barátai, akik mindig ott voltak mellette. Úgy gondolom, a pozitív személyiségéből fakadóan tudta ezt a nehéz időszakot átvészelni. Mindenki szerette, és ez a szeretet volt az alapja, hogy a társai nem hagyták magára: figyeltek rá, támogatták, segítették. Nehéz volt számára ez az utolsó év, sok küzdelemmel járt,

és a pedagógusok, szülők, osztálytársak támogatása ellenére szinte minden tantárgyból rontott, amit nehezen fogadott el.

Nyilvánvaló volt, hogy fel kell térképeznünk, milyen lehetőségei vannak a továbbtanulásra és azzal is tisztában voltunk, hogy nem fog tudni központi felvételit írni és az eredeti terveiről is le kell mondania. Az egyetlen állami fenntartású intézmény, amelyben látássérült fiatalok szakképzése folyik a budapesti Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona. Ebben az intézményben 1995 óta az értelmileg akadályozott tanulók mellett ép értelmű látássérült fiatalok számára is elérhetővé vált a szakiskolai képzés, ahol a tanulók a közismereti, a szakmai elméleti és gyakorlati tárgyak mellett különböző rehabilitációs-rehabilitációs foglalkozásokon (tájékozódás-közlekedés, látásnevelés, önkiszolgálás) is részt vehetnek. X.Y. szüleivel látogatott el ebbe az intézménybe, ahol tájékoztak milyen lehetőségei vannak a továbbtanulásra és végül a számítógépes adatrögzítő szakot választották, mert eredetileg az informatikával szeretett volna továbbtanulni.

A sok nehézség ellenére a 8. évfolyam követelményeit sikeresen teljesítette és a tanév végi ballagáson, ahol velem ballagott, ugyanolyan kamaszos meghatottsággal engedte a magasba a lufit, mint az összes többi egészséges évfolyamtársa. A nyári szünet után pedig beköltözött az előbb említett intézmény kollégiumába és megkezdte tanulmányait a speciális szakiskolában. Édesapja egy év múlva Budapestre költözött, hogy a közelében legyen és tudja őt támogatni, segíteni. Sajnos személyesen a ballagás óta nem találkoztam vele, de írásban tartjuk a kapcsolatot. Az állapota változatlan, az iskolát elvégezte és a tanult szakmájában is el tudott helyezkedni. Továbbra is pozitív gondolkodású és reménykedik, hogy az állapota stagnál és nem romlik tovább és bízunk benne, hogy az orvostudomány fejlődésével talán tudnak majd az állapotán javítani.

Felhasznált irodalom:

Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához
https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok

A Kaposvári Általános Iskola Pedagógiai Programja
<https://drive.google.com/file/d/1N72aKqM8eSExIaYiDQbRL7B1CcINrvMf/view>

Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona honlapja
<https://www.vakisk.hu/>

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus

Az integráció és szegregáció kérdései Dr Fináncz Judit

Szabóné Maretics Veronika

Integrációs gyakorlat bemutatása

Kaposvár, 2023. január 5.

Az integrált oktatás, vagyis az együttnevelés azt jelenti, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermekek és az ép tanulók együtt vesznek részt az óvodai, általános-, közép- vagy felsőfokú intézményekben zajló nevelési-oktatási folyamatban. Az integráció szoros összefüggésben áll az esélyegyenlőség biztosításával abban az értelemben, hogy mindenki számára elérhetővé teszi a nevelési-oktatási intézményeket, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetlegesen tapasztalható nagyon eltérő képességekre a kiemelkedően tehetségestől a gyenge adottságúig.

Hazánkban a jelenleg hatályban lévő a közoktatásról szóló, többször módosított 1993.

évi LXXIX. törvény kimondja, hogy” minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön”. Ez a törvény továbbá arról is rendelkezik, hogy” a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy nevelő és oktató tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek, tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét, segítse a gyermek, tanuló képességének, tehetségének kibontakozását, illetve bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek, tanuló felzárkózását tanulótársaihoz”. (2003. évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi törvény módosításáról) Ez a közoktatási törvény védi a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő tanulók érdekeit és a szociális helyzetéből és a fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását szolgálja. Kimondja továbbá, hogy a nevelési-oktatási intézményekben a tanulók igényeihez igazodva, személyre szabottan kell biztosítani a pedagógusoknak a személyiség- és közösségfejlesztést, a tanulási nehézségek csökkentését és a szociális hátrányok enyhítését.

Egy oktatási intézményben akkor tud az integráció sikeresen működni, ha az ott tanító pedagógusok kellő szociális érzékenységgel, empátiával, az eltérések elfogadásával, a különbségek kezelésének képességével rendelkeznek. Rugalmas tanulásszervezéssel, gazdag módszertani kultúrával, a kooperatív tanítási technikák és a differenciált tanulásszervezés eszközeit alkalmazva biztosítják a tanulók számára a megfelelő oktatást. A differenciált bánásmód által olyan optimális feltételeket biztosítanak, amelyben minden gyermek a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető legjobban tud fejlődni és képességeit kibontakoztatni. A folyamatos, differenciált, személyre szólóan alkalmazott értékelés alapja a tanuló önmagához mért fejlődése, amely hozzájárul a tanuló önismeretének fejlődéséhez, az önfogadáshoz.

Dolgozatomban egy személyes példát szeretnék bemutatni, amely két hátrányos helyzetű tanuló integrációjáról szól. Az Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyermekeknek Alapítvány 2008-ban indított pert Kaposvár város önkormányzata ellen, miután számos szakértő és szakmai szervezet szerint is jogellenes elkülönítésnek voltak kitéve a roma származású tanulók azáltal, hogy csak a külvárosi, „romatelephez” közeli Pécsi Utcai Tagiskola volt elérhető a számukra. A város keleti ipari negyedében található intézménybe szinte száz százalékban roma származású tanulók jártak, mivel ezt a főként romák lakta területet a vasút és a Kapos folyó földrajzilag elszigetelte a város többi részétől. Így az ott élő családok számára teljesen természetes volt, hogy gyermekeiket ebbe az intézménybe járassák, hiszen ez volt számukra a legközelebb, ide tudtak a legkönnyebben eljutni, akár önállóan is a tanulók. A közel tíz évig húzódó per végére a Kúria 2017 novemberében tett pontot. Ennek alapján az iskola felmenő rendszerben megszűnt és a maradék felső tagozatos gyerekeket oly módon osztották el, hogy a többi 10 tagiskola egyenlő arányban kapott utcákat a már meglévő körzetéhez. A város önkormányzata a roma tanulók utazását buszbérlet valamint iskolabusz biztosításával támogatja, mivel így ezeknek a gyermekeknek napi szinten sokat kell utazniuk, hogy eljussanak a számukra kijelölt körzetes intézményekbe. Jelenleg ezek az érintett tanulók második tanévüket tölti ezen iskolákban. Esetleírásomban a személyiségi jogokra hivatkozva tanítványaimat X-nek és Y-nak fogom nevezni és nem írom le az iskolának a nevét sem, ahol jelenleg tanítom őket.

Intézményünkbe az előbbieken említett körzetmódosítás következtében a 2021/2022-es tanévben 7 fő roma származású tanuló érkezett, a 6-7-8. évfolyamokra. Iskolánk a város egyik a szülők által keresett, népszerűnek tartott általános iskolája, ahol úgy gondoljuk, magas szintű nevelési-oktatási folyamat zajlik. Az 5. évfolyamtól a tanulók emelt (heti 5 óra) és alap (heti 3 óra) szinten tanulhatják a választott idegen nyelvet, az angolt vagy a németet. Kiemelt gondot fordítunk a tehetséggondozásra, az idegen nyelvek mellett matematika tantárgyból is évről évre szép sikereket érnek el a tanulóink a megyei és az országos versenyeken. Az országos kompetenciaméréseken jól teljesítenek gyermekeink és a középiskolai felvételi mutatóink is megfelelőek. Tanulóink általában rendezett családi környezetből érkeznek és jellemzően évfolyamonként 1-2 roma származású gyermek tanult eddig iskolánkban, akiknek sem viselkedésével, sem tanulmányi előmenetelével nem volt probléma. Úgy gondolom, hogy ez az integrációs folyamat a tagintézményekben tanító pedagógusok, az ott tanuló diákok és az oda érkező roma tanulók számára is hatalmas kihívást jelentett főként a tavalyi tanévben. A hozzánk érkező tanulókat kiszakították a megszokott környezetükből, az iskolájukból, elszakították az osztálytársaiktól, tanáraiktól és helyette a lakóhelyüktől jóval messzebb található intézményben új osztálytársak, ismeretlen pedagógusok között kellett beilleszkedniük. Meg kellett szokniuk, hogy naponta busszal közlekednek iskolába a város olyan részére, ahol előtte nem is nagyon

jártak még és ismeretlen számukra. Új osztályközösségekbe kellett beilleszkedniük, amelyek tagjai főként nem roma származású gyermekek és természetesen az ezekben az osztályokban folyó tanulási folyamatba is be kellett kapcsolódniuk, valamint alkalmazkodniuk kellett azokhoz a szabályokhoz, előírásokhoz is, amelyet az új iskolájuk házirendje tartalmaz.

Iskolánk tantestületét is komoly feladat elé állította a kialakult helyzet, így a tanév előkészítésekor nagy gondot fordítottunk arra, hogy közösen átgondoljuk, megfogalmazzuk és összegezzük azokat a tennivalókat, pedagógiai módszereket, tanítási technikákat, egységes szemléletmódot, amelyek alkalmazásával leginkább segíteni tudjuk ezeknek a tanulóknak a beilleszkedését, együttnevelését és lemorzsolódásuk megakadályozását. Elsőként a tantestület részéről szemléletváltásra volt szükség a roma tanulók elfogadása és befogadása tekintetében, hiszen egyértelmű volt számunkra, hogy csak az előítéletesség megszüntetésével és pozitív hozzáállással tudjuk őket eredményesen oktatni, amelynek eredményessége azon is múlik, milyen a közérzetük az iskolában. Nyilvánvalóan beilleszkedésüket nagyban befolyásolja az, hogy a pedagógusok hogyan viszonyulnak hozzájuk, hogyan bánnak velük, hogy érzékelnek-e bármilyen fokú megkülönböztetést.

Tisztában voltunk azzal a ténnyel is, hogy a roma tanulók eltérő szocializációja, az eltérő családi hagyományok, a többségitől eltérő együttélési szokásaik hatással lesznek iskolai tanulmányaikra, a tanuláshoz való motivációra. Azt is szem előtt kellett tartanunk, hogy a roma gyerekek serdülőkori sajátosságai is eltérőek, amiből szintén adódhatnak majd problémák, főként a túlkoros tanulók esetében. A roma tanulók elnyújtott gyerekkorát nem a normál serdülőkor követi, hanem tulajdonképpen egy „kicsinyített felnőttkor”, amely 10-13 éves korukban következik be. Otthon ennyi idősen már elvárják tőlük, hogy segítsenek a családfenntartásban és felnőttként kezelik őket. Nekik így a serdülőkor válságai helyett felnőtt problémáik vannak. A családjukban felnőttek, az iskolában gyerekek minősülnek, amely helyzetből számos konfliktus adódhat. (Fejes, 2005.) Ezekből az okokból kifolyólag is, komoly feladat hárult a szaktanárok mellett azokra a pedagógusokra, akiknek az osztályába kerültek ezek az új tanulók, hiszen osztályfőnökként segíteniük kellett az osztályközösségbe való beilleszkedésüket és valamilyen módon az osztály tanulóit is támogatni kellett ebben a folyamatban.

Az én osztályomba nem érkezett roma származású tanuló, de szaktanárként az iskolánkba érkezett 7 főből két gyermeknek tanítok angol nyelvet ebben a tanévben a 8. évfolyamon. Intézményünkben az idegen nyelv oktatása az 5. évfolyamtól emelt (heti 5 óra) és alap (heti 3 óra) szinten zajlik és a tanulócsoportok a 4. évfolyam végén megírt szintfelmérő alapján kerülnek kialakításra. Általában a létszámtól függően három ill. négy csoport jön létre,

amelyeket az adott évfolyam a és b osztályos tanulói együtt alkotnak. X és Y a tavalyi tanévben, a 7. évfolyamon került az alap szintű heti 3 órás angol nyelvi csoportomba. Ők a Pécsi Utcai Tagiskolában osztálytársak voltak, bár nem ápoltak szoros barátságot, kedvelték egymást. A mi intézményünkben X az a, míg Y a b osztályba került, így az egyetlen olyan tanítási óra, amin közösen vesznek részt, az általam tanított angol nyelv. Ennek természetesen nagyon örültek, mert nagyon szomorúak voltak, amikor kiderült, hogy nem egy osztályba kerültek iskolánkban. A mai napig nagyon ragaszkodnak egymáshoz, a szüneteket általában mindig együtt töltik és az iskolai szabadidős programokon is keresik egymás társaságát. Így számukra egy kicsit könnyebb volt együtt a beilleszkedés a nyelvi csoportba, ami mindegyikük számára egy újabb közösséghez való tartozást jelentett, hiszen itt nem csak a saját osztálytársaikkal voltak együtt heti három alkalommal.

Az első tanítási órán megengedtem nekik, hogy egymás mellett üljenek az óráimon, mert úgy gondoltam, hogy talán így jobban érzik majd magukat, de azt is megbeszéltem velük, hogy ez csak addig tud működni, ha figyelnek az órán, próbálnak velünk együtt haladni és nem zavarják sem egymást, sem a többieket. Úgy gondoltam, ezzel azt közvetítem feléjük, hogy megbízom bennük és a többi tanulóra is mindig ugyanez a szabály volt érvényes. Néhány hét elteltével azonban el kellett őket ültetni egymás mellől, mert kezdték egymást zavarni a tanítási órákon: Y folyton lemaradt, sokszor nem találta meg az éppen aktuálisan használt könyvben vagy munkafüzetben az adott feladatot, X pedig túl lelkesen és hangosan akart neki segíteni, amivel természetesen zavarták a tanítási órákat. Ekkor mindegyiküket egy olyan tanuló mellé ültettem, akik jó tanulók, ők lettek a tanulópárjaik, akik ha kellett, segítették őket az órákon, főleg a tanév elején. Szerencsére a Pécsi Utcai Tagiskolában is ugyanabból a nyelvkönyvből tanultak, mint amiből én tanítottam, de sajnos ők három teljes leckével le voltak maradva az én csoportomtól. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy bizonyos nyelvtani szabályokat nem ismertek, amelyekre nyilván szükségük volt a tovább haladáshoz ill. a szókincs tekintetében is voltak hiányosságaik. Heti egy alkalommal korrepetáltam őket, hogy bepótoljuk a hiányzó anyagrészeket és hogy ennek segítségével tudjanak a csoporttal együtt haladni a jövőben. Ezek a felzárkóztató foglalkozások mindig jó hangulatban teltek, szívesen jöttek és elég hamar kiderült számomra, hogy lehet velük haladni, mert a már megtanult alapvető nyelvtani szabályokra és szókincsekre jól tudunk építeni. Azonban arra is fény derült, hogy a szavak kiejtésével, a helyesírással már nem boldogulnak olyan könnyen. Szerencsére a tanulásban segítette őket a Napkerék Egyesület is, ahova minden nap jártak tanítás után és ahol minden tantárgy, így az angol nyelv esetében is számíthattak a szakemberek segítségére.

A tanév elején természetesen nem igazán mertek megszólalni a többi gyermek előtt angolul, féltek attól, hogy rossz választ adnak, vagy nem helyesen ejtik ki a szavakat, egy pár hét elteltével azonban realizálták, hogy a többiek nem nevetik ki őket, hiszen ők is ugyanúgy hibázhatnak, ezáltal egyre bátrabbak lettek. A tanórákon a frontális munka mellett, sokszor alkalmaztam a csoportmunkát vagy a páros feladatokat, figyeltem arra, hogy úgy alakítsam ki a párokat ill. a csoportokat, hogy X valamint Y számára is sikerélményt okozzon. Az önálló tanórai írásbeli feladatoknál általában minőségi vagy mennyiségi differenciálást alkalmaztam az esetükben, hiszen a céloom mindig az volt, hogy kiderüljön, mi az, amiben fejlődtek a tanév elejéhez képest és nem pedig az, hogy rámutassak arra, milyen hiányosságaik vannak. Eleinte főként a szóbeli számonkérést alkalmaztam náluk, mivel tudtam, hogy a szavak helyesírása nehezebben megy nekik, aztán a második félévtől fokozatosan tértünk át arra, hogy már ők is ugyanazokat a dolgozatokat írták, mint a többiek, hiszen addigra sikerült a lemaradásukat nagyjából bepótolni.

Szerencsére ők mindketten nagyon szerették volna megmutatni, hogy tudnak teljesíteni iskolánkban, viszonylag hamar sikerült beilleszkedniük az osztályközösségeikbe és a nyelvi csoportba is. 7. osztályban keveset hiányoztak, bár hiányzásuk esetén nem igazán pótolta és ez a mai napig is így van. Felszerelésük általában rendezett volt, a füzeiteket is az elvárt módon vezették. Minden nyelvi csoportomban egy-egy érdekesebb témakör tanításánál lehetőségük van a tanulóknak projektfeladatként egy szabadon választott, az adott témakörhöz passzoló ppt elkészítése, és annak bemutatása szóban, ami mindig szorgalmi feladat, nem szoktam kötelezővé tenni. Nagyon meghatótt, amikor X és Y is készített ilyen ppt-t, amiben egy szabadon választott országot mutattak be. Egyrészt tudtam, hogy bizonyára segítettek nekik a Napkerék Egyesületben, másrészt a szóbeli bemutatásnál akadtak nyelvtani hibáik, mégis nagyon megdicsértem őket a többiek előtt a teljesítményükért és akkor úgy éreztem, a sok plusz idő és befektetett munka meghozta a gyümölcsét. A 7. évfolyamot sikeresen teljesítették nemcsak angol nyelvből, hanem a többi tantárgyból is.

Az idei tanévben a helyzet abból a szempontból változott, hogy X még mindig ugyanolyan kitartással, igyekezettel és jó magaviselettel próbálja teljesíteni a 8. évfolyam követelményeit és igyekszik, hogy a kitűzött célját elérje, hogy az általa választott szakmát oktató közép fokú intézménybe felvegyék, addig Y szinte alig jár iskolába. Két-három hétig hiányzik, majd egy-két napra megjelenik, de olyankor arra hivatkozik, hogy beteg volt és nem tudott pótolni. Én ugyanazokat a pedagógiai módszereket alkalmazom, amiket az előző tanévben, de sajnos Y viselkedésével szemben tehetetlennek érzem magam. A lemaradása már nagymértékű, kevés jegye van, hiszen a számonkérések, szóbeli és írásbeli feleletek alkalmával is általában

hiányzott, és nem is igazán tudtam vele bepótoltatni ill. mivel nem jár iskolába, így a tanítási órai teljesítményéért sem tud érdemjegyet szerezni. Úgy gondolom, kevés esélye van rá, hogy félévkor ne bukjon meg angol nyelvből. Tudomásom szerint a többi tantárgy esetében sem jobb a helyzete, a kollegák hasonló problémákkal küzdenek, mint személyem.

Véleményem szerint, az általam leírt esetek is alátámasztják, hogy a pedagógusoknak mindent el kell követniük azért, hogy az általuk tanított tanulók önmagukhoz mért fejlődését elősegítsék. Meg kell találniuk és helyesen kell tudniuk alkalmazni azokat a tanítási módszereket, tanulásszervezési technikákat, amelyekkel segíteni tudják az egyes tanulókat a tantárgyi ismeretek elsajátításában, a készségek és kompetenciák fejlődésében. Fel kell tudniuk kelteni a tanulók érdeklődését az általuk tanított tantárgy iránt, fejleszteniük kell feladattudatukat, szorgalmukat, együttműködésüket és az önálló feladatmegoldó képességüket is. Véleményem szerint, mint ahogy a személyes példám esetében is, az integrációs törekvések csak akkor vezethetnek megfelelő eredményhez, ha ehhez a hosszú folyamathoz a gyermek és a környezete is befogadó attitűddel áll hozzá.

Irodalomjegyzék

2003. évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi törvény módosításáról.

Fejes, J. (2005.. október). Roma tanulók motivációját befolyásoló tényezők. *Iskolakultúra*.

A Kaposvári Általános Iskola szervezeti és működési szabályzata
<https://drive.google.com/file/d/1g8m6HzJJCZa0dNE3ajGvybWKb6QaxHyB/view>

A Kaposvári Általános Iskola Pedagógiai Programja
<https://drive.google.com/file/d/1N72aKqM8eSExIaYiDQbRL7B1CcINrvMf/view>

A Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola tanulókat érintő esélyegyenlőségi, egyenlő bánásmód programja [Eselyegyenloseg_program_2014_01.pdf](#)

NYILATKOZAT

Szabóné Maretics Veronika, EH22KX konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Kaposvár, 2024 év április hó 09. nap

Borcsi Zoltán
belső konzulens

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szabóné Maretics Veronika
A Hallgató Neptun kódja: EH22KX
A dolgozat címe: Gyakornokok mentorálása
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
A konzulens tanszékének a neve: Neveléstudományi Intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

-nem titkosított dolgozat a védést követően

-titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. évi április hó 15. nap

Szabóné Maretics Veronika
Hallgató aláírása

Tartalmi kivonat

Gyakornokok mentorálása

Szabóné Maretics Veronika

Pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szak mentori feladatokra és szakvizsgára felkészítő képzés

Neveléstudományi Intézet

Belső témavezető: Bencéné Dr Fekete Anikó Andrea, egyetemi docens, MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet

Portfólióm három fő fejezetre tagolódik. Az első fejezetben bemutatom a szakmai életutamat, megfogalmazom a képzéssel kapcsolatos személyes indítékaimat és elvárásaimat. 27 éve vagyok a pedagógus pályán. Jelenlegi munkahelyemen a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola Honvéd Utcai Tagiskolájában angol nyelvet tanítok 1-8. évfolyamon, osztályfőnöki feladatot látok el felső tagozaton és vezetem az idegen nyelvi munkaközösséget. A képzésre egyrészt azért jelentkeztem, mert szeretném mentorként az intézményünkbe érkező pályakezdő fiatalokat hatékonyan támogatni és terveim között szerepel a Mesterpedagógus fokozat megszerzése is. Pedagógusként fontosnak tartom az önértékelést, mert segítségével leszünk képesek szakmai fejlődésünket elősegítő célokat kitűzni magunk elé, és tudatosan fejleszteni képességeinket. SWOT analízist készítettem, amellyel az erősségeimre és gyengeségeimre világítok rá és megfogalmazom az ezekből adódó lehetőségeket és veszélyeket.

A második fejezetben ismertetem, hogy a pedagógus szakvizsgás képzés egyes kurzusain tanultak, hogyan és milyen mértékben hatottak szakmai fejlődésemmre. A nyolc pedagóguskompetencia mentén haladva vázoló fel, hogy az egyes kompetenciaterületek tekintetében miben fejlődtem leginkább, valamint reflektálok azokra a dolgozataimra, amelyeket a képzés alatt készítettem és hozzájárultak fejlődésemmhez. A képzés során széleskörű szakmai tájékozottságra tettem szert, megismertem az intézmények szervezeti működésének sajátosságait, az azt befolyásoló külső és belső tényezőket, a szervezetek jogi szabályozását, a pedagógusképzés és továbbképzés rendszerét és a hozzájuk kapcsolódó követelményrendszert. Elsajátítottam azt az elfogadó, támogató, türelmes és pozitív attitűdöt, valamint azokat a kommunikációs technikákat, amelyek segítségével támogatni tudom a kezdő pedagógusok szakmai fejlődését. Megismertem a mentor szerepeit és feladatait, a mentori tevékenység folyamatát és az ehhez szükséges dokumentumokat. Képesé váltam a hatékony minta és segítségnyújtásra a pedagógiai szituációk és folyamatok tervezésében, megvalósításában és elemző értékelésében. Elsajátítottam a reflektív gondolkodás fejlesztésének módszereit és

technikáit, amelyeket nemcsak mentorként tudok alkalmazni a jövőben, hanem saját fejlődésem elősegítésére is. A képzés segített abban, hogy felismerjem, akkor tudom eredményesen végezni támogató munkámat, ha tudatosan figyelek saját lelki egészségem megőrzésére, önbizalmam erősítésére, személyiségem fejlesztésére.

Portfólióm harmadik fejezetében összegyűjtöttem, hogy a képzés során elsajátított ismereteket hogyan tudom beépíteni oktató-nevelő munkámba a mindennapok során. Felvázolom további tanulási és fejlődési céljaimat, szakmai terveimet. Munkaközösségvezetőként a szervezetek jogi szabályozásáról, a szervezetfejlesztésről tanultak, az elsajátított közigazgatási és vezetési ismeretek arra ösztönöznek, hogy többféle nézőpontból megvizsgálva, sokkal kritikusabban szemlélve iskolánk működését, aktívabban vegyek részt a szakmai párbeszédekben és akár a kezdeményező szerepet felvállalva, mutassak rá a létező problémákra, ill. tegyek javaslatot a megoldásukra. Osztályfőnökként ötleteket kaptam arra, hogyan tudom tanulóim együttműködési hajlandóságát, szociális kompetenciáját fejleszteni és segíteni őket abban, hogy leküzdjék a gátlásaikat és ki tudják mutatni, meg tudják fogalmazni az érzéseiket, érzelmeiket. Olyan játékokat, gyakorlatokat sajátítottam el, amelyek nemcsak közösségformáló munkámat segítik majd, de kisebb átalakítással az angol óráimon is hasznosak lehetnek a tanulási képességek, a beszédkészség, a kommunikáció és a logikus gondolkodás fejlesztésére. A konfliktuskezelés tekintetében is sikerült megújulnom és az egymástól valamint az oktatóktól tanult konfliktuskezelési technikákat igyekszem majd alkalmazni a felmerülő problémás helyzetekben. Jelenlegi munkahelyemen szeretek dolgozni, úgy vélem, itt szakmailag kiteljesedhetem, szaktanárként, osztályfőnökként, munkaközösségvezetőként egyaránt. A tehetséggondozás mindig fontos szerepet kapott munkám során, szeretek lehetőséget biztosítani a diákjaimnak, hogy minél több alkalmuk legyen kipróbálni magukat versenyhelyzetekben és általa tapasztalatokra tegyenek szert. Pár éve készítem fel tanulóimat nyelvvizsgára a tanítási órák keretein belül. Szeretném ezen a területen még tovább fejleszteni magam. Motiváltan és kellő lelkesedéssel fogok belevágni a jövő tanévtől a gyakornokok mentorálásába, törekszem arra, hogy folyamatosan képezem magam és figyelemmel kísérjem a mentorálás módszertanával kapcsolatos szakirodalmat. Távlabbi terveim között szerepel a Mesterpedagógus fokozat megszerzése is.